

Klæbu Historielag

Årsskrift 2001

Styrets sammensetning 2001

Leder: Lars Braa
Nestleder: Marit Kleven
Sekretær: Martha Grendstad
Kasserer: Kåre Haugen

Styremedlem: Erling Bromseth
Varamedlemmer: Oddbjørg Walltin
Anne Bromseth
Terje Holmli

Hilsen fra styret

For første gang ble det på årsmøtet i år lagt fram 2 årsmeldinger, - en fra Historielaget og en fra styret for Bygdemuseet. Det ser ut til at denne todelingen fungerer godt, og det ble bl.a. besluttet å forhandle med Klæbu kommune om en forlengelse av forvaltningsavtalen for inntil 5 år.

Nytt av året var en kirkegårdsvandring under ledelse av kirkehistoriker Pedersen og kirkeverge Ole Bromseth. Rundt 60 medlemmer og andre interesserte deltok. Kirkegårdsforeningen er interesserte av at dette kan bli en årlig foreteelse.

Midtvegs i juni ble det arrangert en vandring i Skjøla hvor geolog Røe orienterte om Ulrichsdals Kobberværk. Senere på dagen ble det samling på Stamphusplassen ved Nidengsvegen, hvor det ble fortalt om linproduksjon i gamle dager, og om de redskaper som ble brukt i den forbindelse.

St. Hansaften ble også i år holdt på Bygdemuseet, med deltagelse fra små og store. Inntil da årets varmeste dag. Høydepunktet var skuespillet om Kong Sverre og hans birkebeinere som herjet i området for ca. 800 år siden.

Historielagets tur gikk i år til Stjørdal og Selbu. Ca. 30 medlemmer deltok, og turen var på alle vis vellykket etter hva som ble sagt. Kulturminnedagen med "Tradisjon i Tre" som tema, gikk mer som eget program på museumsdagen med visning av skogskoie, framstilling av takspion og visning av diverse trearbeider.

Boka om Klæbu seminar fikk sin salgsdebut på Historielagets kveld, hvor også forfatteren Birger Sivertsen deltok. Historielaget har påtatt seg salget av boka og forventer at den blir å finne i de fleste bokhyller her i Klæbu.

En rekke medlemmer har i løpet av året gjort en kjempeinnsats for Historielaget, og styret vil i den forbindelse rette en stor takk til alle som har bidratt, og samtidig ønske vel møtt til nye oppgaver.

En stor takk rettes også til Klæburuta, Klæbu Sparebank og alle andre som har støttet Historielaget i året som har gått.

Klæbu i november 2001

Lars Braa, leder

Redaksjonskomité:

Ingebjørg Forsberg, redaktør. Haldor Grendstad, Eva Kjelstad, Marit Kleven, Hans Henrik Solheim

Innhold:

- side 2 Lars Braa: Hilsen fra styret.
- side 4 Ole A. Grendstadbakk: Glimt fra de dystre 30-årene.
- side 6 John Bjørkliås: Unge turister i 1938.
- side 7 Udskrift af Strinde og Selbo Sorenskriveris Pantebog no. 10
- side 8 Per Sæther: En Brungmark-tur.
- side 10 Åsta Løfsnes: Forseth skole. Minner fra min skoletid: 1920-1926.
- side 12 Kai Sørum: Da Kongen kom.
- side 14 Tor Ingar Nordsetrønningen: 1/2-metermålet fra 1884.
- side 14 Egil Løvvold og Georg Bjørgen: Vevstolmakeren på Nordsetrønningen.
- side 16 Simen Tanemsmo: Johan I Rundhaugen.
- side 17 Nødrep fra år 1844.
- side 18 Husmanden i Sjøbygden: De lyt kámmá hit de og, kailla!
- side 20 Sverre Gjølga: Den mystiske mannen på trappa.
- side 21 70-års konfirmantene.
- side 22 Ola P. Dragsten: Da det spøkte i Litj-Ståggan.
- side 23 Torbjørn Indset: Privat utbygging av lokale bekker i Nideng.
- side 24 Sogneprest Lembig' skriv fra 1719.
- side 25 Utdrag fra Husmoderens Raadgiver 1891.
- side 26 Kjærlighetsbrevet fra Storuglen år 1817.
- side 27 Følgene av Ole Nielsen Bostad's feiltrinn.
- side 28 Stil som Johanne Overvik, f. 1914, skrev som 12-åring.
- side 30 Ingebjørg Forsberg: Da Klæbu nesten fikk jernbane...
- side 31 Beretning om Klæbu folkeskole 1901-05.
- side 32 Ubehagelige ægtemændstyper

Forsidebildet:

Ferjestedet Tanemselva. Bildet er fra ca. 1912. Mannen med hatt er Odin Bye f. 1865. Han var ferjemann før brua ble bygd. Ved siden av ham står kona Ingeborg, f. 1868.

GLIMT FRA DE DYSTRE 30-ÅRENE

Av Ole A. Grendstadbakk.

I 1931 var jeg 15 år og dermed sett på som fullvoksen arbeidskar. Men jobb fantes det nesten ikke å få i disse depresjonsårene. Flokkevis av familieforsørgere gikk arbeidsledige, og for ungdommene var situasjonen like håpløs.

På høsten dette året hadde imidlertid Claus Brøttem solgt en skogteig ved Rangåa, på grensa til Melhus. Kjøpere var et andelslag i Flå, og da disse skulle ansette huggere ble arbeidet auksjonert bort. Det

vil si at de som kom med laveste anbudet fikk jobben.

Vi var seks klæbygger som gikk den lange veien ut til Rangåa den dagen arbeidslaget skulle plukkes ut. Fra Myrmoen kom far, min bror Olaf som var 14 år, og

jeg. Og fra Sjøbygda møtte Sigurd Gjøl gali, Peder Warmdal og sønnen Ola som var 18 år. For øvrig møtte mange arbeidsløse fra Melhus og andre steder. Lønna pr. tre var basert på hvor grove de var. Far måtte gå ned til 46 øre treet for å kunne sikre seg og oss gutter hogging av den grøvre skogen. Sjøbyggene, som ble tildelt den yngre skogen, fikk nøye seg med 26 øre/tre. Da er det å merke at trærne måtte felles med svans og barks med øks. Barkspaden var ikke oppfunnet enda. Men på den tiden var det bare å ta til takke med det arbeid som fantes.

Far og Olaf brukte tverrsag. Det vil si ei sag med handtak i begge ender slik at de var to om å felle treet. Svansen ble for kort der skogen var grov. Noen koie eller annet husvære fantes ikke der ute i Rangåa. Vi dro dit alle seks, rustet med rund-

spader, økser og svanser. Første dagen brukte vi til å skaffe oss tak over hodet. Vi startet med å felle trær som var 15- 20 cm. ved rota. Disse kappet vi i ca. tre meters lengde og kløyvde på langs,

Skogskoie fra 1940-tallet.

for siden å reise dem til en bolig som til det ytre liknet ei gamle. Vi skaffet til veie en komfyr, og den fikk plass midt i koia. Langs veggene ordnet vi tre sengeplasser. Det var ikke plass for flere. Vi lå to og to sammen, noe

som også var nødvendig for å holde varmen. Utvendig ble koia isolert med granbar og ved at vi måket jord og snø opp over veggene. Og lengst opp la vi papp.

Denne boligen var imidlertid så trang at det var umulig for seks mann å oppholde seg på gulvet samtidig. Når arbeidsdagen var slutt og vi skulle skifte av oss de våte klærne, måtte fire mann krype opp i sengene mens de andre to kledde om. Vatn henta vi i en bekk og maten måtte naturligvis kokes i samme gryte. Og ettersom vi var tre forskjellige hushold måtte kjøtt- og fleskebiter merkes med trepinner slik at hver og en fant igjen sitt måltid.

Denne vinteren var tross alt ikke den verste jeg husker. I 1940 var jeg med og hogg tømmer opp ved Teigvollen.

Forts. neste side.

Den vinteren var det uvanlig mye snø og dertil spretende kaldt. I mitt lag var også Henrik Grendstadbakk, min bror Arne samt Leif Østlyng og Nils K. Grendstad.

For å komme oss til arbeidsplassen, som lå på sørsida om Selbusjøen, syklet vi opp til Grendstad og tok siden skiene fatt opp over sjøen og videre opp til Teigvollen.

Dit var det blitt fraktet noen fjøler som vi fikk slå oss opp ei koie av. Jeg husker at materialet var så rått, og at det var helt pansra av is. Isoleringen besto av tynn papp som vi satte fast på utsida. Dette ble den mest elendige boligen som tenkes kan. Kondensen av kroppene våre og de sure arbeidsklærne dannet is på veggene. Så lenge vi hadde fyr i ovnen dryppet vatnet ned, som frampå natta ble til is. Arne, som lå innerst, vakna en morgen med håret fastfrosset i veggen. Og ikke nok med det; det var til tide 32 grader kaldt denne vinteren. Og i senga, som jeg og min bror delte, dannet det seg en stor issvull under halmen.

I Skavdalen, som ligger noen kilometer fra Teigvollen, hogg Olaf og John Aas, Ole Larsen og Trond Hansen denne vinteren. Det gikk naturligvis ikke å produsere så mye i denne kulda da snøen lå djup og trærne var stivfrosne. Men ingen hadde økonomiske muligheter til å skofte i disse trange tider.

Jeg husker bl. a. at Ole Larsen forfrøs nesen denne vinteren. I ettertid har jeg forundret meg over at ingen av oss fikk verre skader eller sykdommer. Til tross for kummerlige boforhold, ensidig mat, dårlige klær og umenneskelig slit så var det, merkelig nok, ingen av oss som ble rammet av tuberkulose. Men Olaf Aas ble tidlig helseløs. Og Peder og Ola Warmdal gikk bort i sin beste alder. Til sist vil jeg nevne at da våren kom i 1932 og vinterens lønn ble utbetalt, hadde jeg 16 kroner igjen da skatten var trukket og matutgiftene fra-regnet.

Fra Klæbo Sogn's Kirkebog:

DØDE AF QUINDEKJØN:

Aar 1817 den 7. Martz: Brønnild AndersDatter Øvneth, 4 Maaneder. Et Ægteskabs Barn.
Forældrene Gaardmandsfolk.

Aar 1819 den 14. Januar: Ane Arentsdatter Grindstad, 2 1/2 Aar. Et uægte Barn.
Moderen Clara HaftorsDatter Hougom.

Aar 1820 den 28. Juni: Karen OlsDatter Ejdstue, 84 1/2 Aar. GaardmandsEnke.
Bemældte Kone faldt ned af en Trappe og døde paa Stædet.

***Historiebladet distribueres gratis til alle medlemmer.
Bladet er også utlagt for salg i Klæbu Sparebank.***

***Medlemsavgiften er kr. 100,-/år for enslig,
125,-/år for familie/ firma/institusjon.***

Vår bankgirokonto er 4358 47 16623

UNGE TURISTER I 1938

Fortalt av John Bjørkliås

Jeg kom til verden som nummer to av barna til Ole og Johnetta "på Holten".

Etter hvert ble vi åtte søsken som vokste opp på det lille småbruket.

Mor kom fra Selbu og hadde to søstre som var gift og bosatt på Fuglem.

Karen var gift med Olaus Storodd, en uvanlig stor og røslig kar som dertil var full av ablegøyer. Mannen til Othelie hette Henry Simonsen. De to familiene bodde i nærheten av hverandre, og hadde barn på samme alder som oss eldste på Holten.

Det var derfor litt av et eventyr da jeg som 7-åring skulle få reise til Selbu sammen med min to år eldre bror Sigmund. Ingen av oss hadde vært der før, langt mindre reist med båten "Kong Sverre" som la til ved Brøttemstangen.

Med mors forklaringer om hvor vi skulle gå ombord i båten og hvor vi skulle stå av, ga vi oss av sted. Vi tok veien forbi skytterbanen og over Snarholta. Den svingte siden av mot Halsetmoen og hovedveien. Derfra labbet vi videre i retning Husbybakkene og Ståggån. Det ble en marsj på 12-13 kilometer før vi kom fram til båten ved Brøttemstangen.

Men vi kom da omsider dit og gikk ombord i "Kong Sverre". Og det store eventyret starta for alvor. Båten kryssa sjøen flere ganger og anløp mange kaier. Engstelsen for ikke å komme oss i land på rett sted meldte seg. Det var derfor en lettelse da en av passasjerene slo seg ned og snakket med oss. Vi hørte straks at mannen var selbygg. Han spurte ut oss om hva vi hette, hvor vi kom fra og hvor vi skulle. Da han forsto at vi var litt redde for dette med avstigningen, fortalte han at han var fra Fuglem. Derfor måtte vi bare slappe av. Dette roet oss betraktelig.

Ei reise mellom Brøttem og Fuglem tok lang tid på 30-tallet. Men denne selbyggen var rundt oss hele tiden og pratet. Han ville vite hva vi skulle gjøre i Selbu og hvem vi skulle besøke der. Og vi fortalte at vi skulle til tantene våre, Karen Storodd og Otilie Simensen. Men etter hvert ble

vi en aning mistenksomme på denne mannen som var rundt oss hele tiden. Han var jo hyggelig, men hvorfor viste han slik interesse for oss? Iblant snakket han også slik gammel-selbygg at vi nesten ikke forsto hva han mente. Denne oppmerksomheten fant vi mer og mer merkelig. Helst av alt ville vi bli kvitt ham.

I Fuglem gikk han i land sammen med oss. Mor hadde beskrevet veien fra brygga og hjem til Karen og Olaus Storodd. Vi skulle først gå oppover en ganske lang bakke, hadde hun sagt. Men selbyggen sa: "Følg me, guta". Og noe annet valg hadde vi jo ikke. Men vi var så passende begejstret.

Det var langt å gå, men reisefølget vårt underholdt hele tiden med artigpraten sin. Til sist stoppet han, pekte på et hus som lå en bit fra veggen og sa: "E tru mi ska ga in her, e..." Framme ved stuedøra løftet han den digre neven sin og dunket den hardt i veggen og sa at "her bor nå e..."

Ut på trappa kom tante Karen og ropte lattermild: "Hva har du funnet på for tøys nå da, Olaus!!?" Da forsto vi at den merkelige karen var filleonken vår, Olaus Storodd. Han hadde tatt "Kong Sverre" ut til Brøttem for å se til at vi kom oss trygt til Selbu.

Siden hadde vi noen hyggelige dager sammen med jevnaldrende søskenbarn og annen slekt på Fuglem. Og da vi dro hjem igjen var det jo to reisevante klæbygger på 7 og 9 år som entret "Kong Sverre..."

STØTT VÅRE ANNONSØRER

UDSKRIFT AF STRINDE OG SELBO
SORENSKRIVERIS PANTEBOG NO. 10
FOL. 395

*forsaavidt efterstaaende Dokument, der er tinglæst
den 2 December 1851, betræffer:*

Overdragelsesdokument

Jeg Undertegnede, Ole Andersen Halseth, Eier af Gaarden Halseth, Matr. No. 23, LN 38 i Klæboe Sogn og Tinglaug, tilstaar og vitterliggjør herved at have solgt og afhændet, ligesom jeg herved selger, skjøter og afhænder til Klæbo Almenskoleseminarium

- a) Ret til, fra den nordlige Deel af min nævnte Gaard Halseth Indmark værende Kilde at udtage det til Seminariet Behov vedgaaende Vand og lede samme over Gaardens Gjerder.
- b) Ret til, naarsomhelst Vandledningens Tilstand gjør saadant fornødent, atter at opkaste den.
- c) Ret til, ved Kilden at foretage, hvadsomhelst der kan tjene til at befordre Seminariets Vandlednings Brug.
- d) Ret til, om en eller flere Dæmninger ovenfor Kilden skulde vise sig fornøden eller tjenlige for nævnte Vandledning, da naarsomhelst at opkaste disse, dog
- e) forbeholdende mig for Gaarden ukrænket Adgang til Kilder, ligesom
- f) intet saadant Arbeide maa foretages af Klæbo Seminarium, der kunde afskjære Halsets Gaards Bruger benyttelsen af Kildens Vand eller af den Vandledning, der nu fører fra nævnte Kilde til Gaardens Huse.
- g) ei heller noget Arbeide foretages af Halsets Gaards Eier eller Bruger, der kunde vanskeliggjøre Klæbo Seimnariums Brug af den det i dette Skjøte tilfallende Ret,

- h) hvorfra dog undtages saadanne Arbeider, der have til Hensigt at rengjøre eller istandsætte Dammen eller en af Vandledningene.
- i) Det er fremdeles bestemt, at dersom nogen- sinde Brandtilfælde skulde intræffe i Klæbo Seminarium eller i Halseth Gaards Huse, skal den Vandledning, der fører til det Sted, der ikke er rammet af Ulykken, strax stoppes, at alt Kildens Vand, saalenge i nævnte Anledning nødvendigt, maa strømme til Brandstedet. Overangivne Rettigheder har jeg solgt og afhændet til Klæbo Seminarium for den Kjøbesum 100 - eet hundrede Speciedaler, og da Kjøberen har afgjort bemeldte Kjøbesum, saa skulde de i dette Skjøte beskrevne Rettigheder for bestandig følge Klæbo Seminarium eller hvem Anden, der maatte komme i lovlig Besiddelse af det nærværende Seminariums Bygninger som lovlig kjøbt og betalt Eiendom, uden at nogensinde nogen Afgift i Anledning af nævnte Rettigheder tør kræves erlagt til Halseths Gaards Eier eller Bruger.

Klæbo Præstegaard den 27de Octbr. 1851.

Ole A. Halseth.

Til Vitterlighed:
Essendrop
L. Forseth

For denne løse Udskrift er betalt 20 - tyve - Skilling.

*(Red. takker Sigrid og Birger Holthe
som lånte ut dokumentet).*

EN BRUNGMARK-TUR

Av Per Sæther

***Dette er et minne fra det fjerne år 1927, det året jeg "gikk for presten"
sammen med bl.a. Kåre Ulstad.***

Jeg lå i den endelause nepeåkeren hos Ole Haugum og lukte, denne dagen helt aleine. Iblant var også Margit Hansen utkommandert til dette arbeidet. Og da var det trivelig i åkeren! Margit var en morlausing som var bortsatt på Haugum. Hun var en person utom det vanlige, alltid glad og "flirfull", med uslitelig humør og kvikke replikker. Hun satte også liv i de halvgamle søskena på Haugum.

Margit var vel for god for denne verden. Hun gifta seg svært ung, og døde like etter. Ja, dette var et sidesprang, eller digresjon som det heter på lærd språk.

Gamle minner dukker opp, her kommer et sidesprang til: Jeg var en flittig gjest på folkebiblioteket. Det holdt til i kommunelokalet og var åpent hver søndag etter kjerketid. De to skapene med litteraturens forunderlige verden ble da åpnet og sto til disposisjon under Ole Gravs tilsyn og administrasjon. - Jeg husker da jeg kom over Rudolf Nilsens "På stengrunn", hvordan jeg kjente igjen meg i dette:

"Det lå en pjokk og lukte i turnipsåkerens gress. Han hadde ingen lue og ikke noen dress. Han hadde bare bukser, og de var lyse blå. Og denne enden var det som solen skinte på.

Han lå på alle fire med fjeset vendt mot jord, for det var flust av ukrutt, og åkeren var så stor. Og den må slite orn'tlig som driver på akkord og har som mål i livet å kjøpe seg en Ford!"

Jo, jeg kjente meg igjen, sjøl om ambisjonene ikke gikk så langt som til en Ford. En ny oppdagelse var det at poesien kunne ha rot i ens egen værdag. Slik jeg mange år seinere leste det hos Vinje: "All sann dikting går gjennom levande livet og strør blomar kring seg."

Men nå tilbake til nepeåkeren på Haugum! - Det ble en avveksling i den lange økta da det kom en

utsending fra kameratgjengen med denne forespørselen: Ville jeg være med på tur til Brungmarka? (Vi sa forresten Bronmarka). Starten skulle gå lørdag ettermiddag og retur søndag. - Bronmarka, - dette forjettede land! Der var elver og vatn med stor - og helst små - fisk. Om høsten var det bær av alle slag, til fortæring på stedet, og i molteår for sanking til salg og klingende mynt! Der var nedlagte åpne seterbuer til fri bruk, til og med senger med snauslitte skinnfeller enkelte steder. Her var ingen av hverdagens plikter og ingen vaksne auer som førte kontroll. Det som var planlagt, var en ekspedisjon utom det vanlige. Hjernen bak opplegget var vel som vanlig Ola Ulstad. Han var planleggeren med originale og dristige ideer, som han ofte fikk oss med på å realisere. - Til denne turen skulle hver stille med vanlig niste, og dessuten skyte inn kr. 1,- til felleskapital.

Håkon Vindspoll, som var den eldste i laget, for lengst konfirmert og stor og vaksen, skulle sykle inn til Trondheim i middagskvila og kjøpe inn 1 stk. Old Brandy og en 60%. Det skulle altså bli en riktig festtur dette, med "alle rettigheter" så og si.

Det var som sagt året jeg gikk for presten dette, så litt betenkt var jeg vel (uten at jeg kan huske det nå). Når en hadde hatt "prestehanda på seg", var en voksen og ansvarlig for sine handlinger, men til den tid var en umyndig barn og pliktig til å oppføre seg deretter.

Jeg hadde ingen annen erfaring med drikkevarer enn sporadisk nytelse av brus og ingefærøl, ja, og så siropøl i jula. Men det gikk jo ikke an å bryte ut av kameratgjengen, så sjølsagt skulle jeg være med. Innskuddet ble klarert, jeg var jo i lønnet arbeid med ei daglønn på kr. 1,- + kosten.

Dette var en så særegen tur at jeg husker alle deltakerne fremdeles. Det var tre blad Ulstad; Ola, Kåre og Geirmund, tre Vindspoll; Håkon, Erling og Trygve, to Torvmark; Karl og Harald, Nikolai Sørum, Arne Roan og jeg. 11 i tallet.

Lørdag starta ekspedisjonen, til fots over Ståggån, over dammen ved Brøttem og videre innover marka i retning Brøttemsvollen. Dette var en av de få setrene der det ennå var folk og krøtter om sommeren, så vi holdt oss på god avstand derfra. Det ble slått leir på en grasvoll like ved elva Bronga. Det var noen rester av et nedråtne hus der, ei høyløe eller seterhus. Det ble gjort opp varme og anretta måltid med varmrett og tørrmat, og som avslutning og høgdepunkt ble servert punsj.

Sommernatta var lys og varm, og det var ingen grunn til "å sova ho bort", enda visa om dette ennå hørte framtida til. Fiskeredskapene kom fram og ble prøvd i elva, uten særlig hell. Uheldig var en av fiskerne da han hoppet ut på det han tok for å være en kvit stein ute i elva. Steinen viste seg å være en skumdott som sveiv rundt i ei evje. Feilberegningen kunne skyldes at den uheldige var noe nærsynt. Kanskje punsjen var medvirkende også.

Det ble vel litt søvn i solrenningen, men likevel var det en sliten tropp som bega seg på heimveien ut på søndagen. Da vi kom ned til Selbusjøen støtte vi på en flokk sjøbygdungdom som dreiv fotballtrening på ei grasslette der ved sørsida av sjøen. Vi stilte naturligvis straks til kamp mot dem, vi hadde jo fullt fotballag.

Søvnigheten og trøttheten var foreløpig blåst bort, men kom dess sterkere igjen etter kampen. Det ble en dryg marsj over Ståggån og heim.

Denne turen står klart i minnet etter 73 år, og beretningen viser at barn og ungdom fant på "gælenskap" den gangen òg. Skjønt mulighetene til utskielser var mindre enn nå. "Lediggang er roten til alt ondt", sier et ordtak. Lediggang var det lite av. De fleste ble holdt i ganske hardt arbeid, det meste av tida.

En utbredt barne- og ungdomskriminalitet var stjeling av kunepe. Jeg trur det var underskottet på C-vitamin som plaget både folk og krøtter om våren og forsommeren. Å stjele kunepe var ellers unødvendig. For en kunne alltid få om en spurte.

Det ble ikke noe etterspill etter turen, enda det vel var kritikkverdig at flere ukonfirmerte var med. Vi vokste opp med få resurser og så og si uten penger mellom hendene. Det var ingen som planla fritidsaktiviteter eller instruerte og dirigerte oss. Derfor var det spillerom for egen fantasi og tiltakslust. Noe av det verdifulle i dette er kanskje gått tapt i all vår velferd og altomfattende omsorg. Den frie ferdselen og utfoldelsen i skog og mark var ei god førebuing for det voksne livet, slik jeg ser det i et langt livs perspektiv.

Klæbu Historielag's
KALENDER
for år
2002

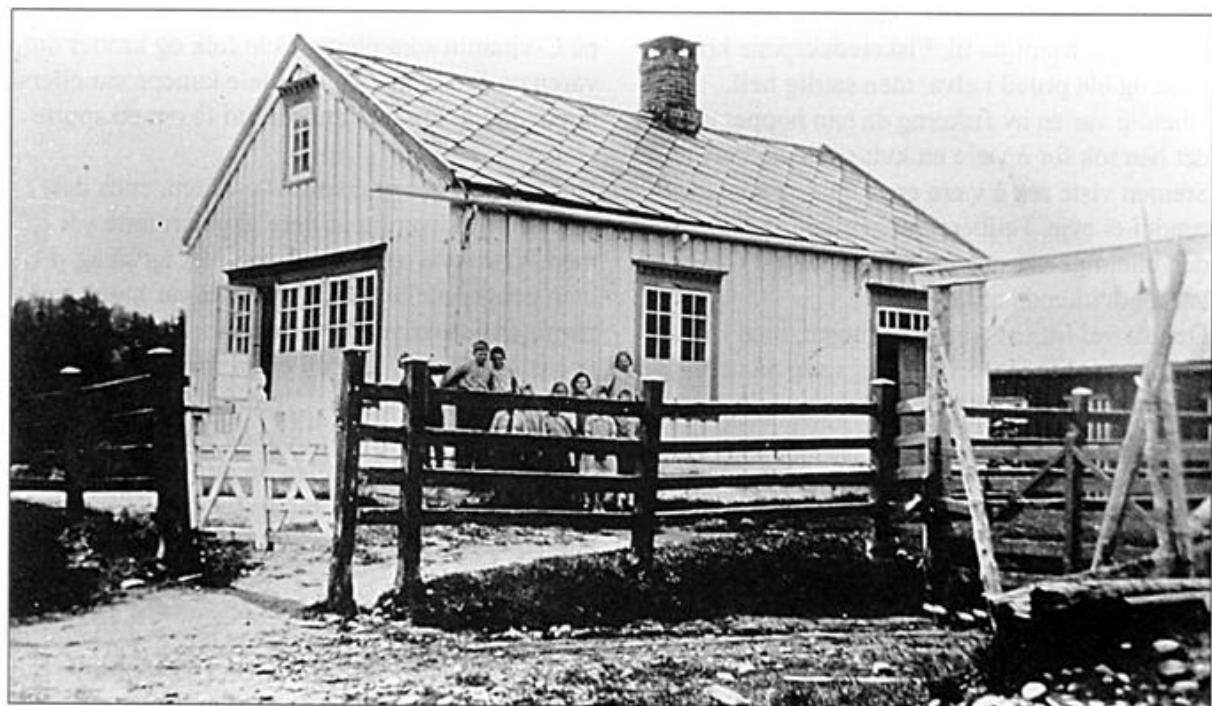
**Gi Historiebladet
og/eller vår bygdekalendar
som julegave til slekt og
venner i og utenfor bygda.**

FORSETH SKOLE

MINNER FRA MIN SKOLETID - 1920-1926

Av Åsta Løfsnes

Forseth skole lå i Forsethdalen. Den var bygdens minste, både hva bygning og elevtall angikk. Fra et foto fra 1926 ser jeg at det var 23 elever. Skolen var 2-delt, "nerklassen" og "øverklassen". Bygningen besto av 3 rum. Selve skolestua, 1 gang, og vis a vis denne 1 rum, som vi kaldte for Kammerset.

Skolestua i Forsethdalen.

Ved siden av katetret på tverrveggen var det ei tavle og et kart. På motsatte veggen en stor etasjeovn / "kakkelovn." I kroken ved siden av kammerdøra, sto det en krakk med en sinkbøtte med vann og en øse. Det var slik de første årene jeg gikk på skolen. Senere ble det satt opp en vannbeholder på veggen, og under den en utslagsvask. Vann ble hentet fra en bekk i dalen nedenfor skolestua.

I uthuset var det, foruten vedskjul og do, en stall. Karl Ulstad var lærer den gangen. Han bodde på Torven, og om vinteren kjørte han til skolen med hest og slede. Om sommeren rodde han over elva.

Min første skoledag ble for meg en lang og kjedelig dag. Jeg ble plassert på en enkeltpult bak rekken med dobbeltpulter. Det var ingen flere som skulle begynne på skolen det året. Læreren, vi kaldte ham forresten for "skulinn", var mest opptatt av sine 2. og 3.-klassinger. Da han kom bort til meg tok jeg frem A B C- boken. Heime hadde vi lekt skole, så han syntes det gikk bra med stavingen. Jeg fikk kladdebok og blyant, men jeg blev jo for det meste sittende å høre på de andre.

Med tiden gikk det bedre, for nu måtte jeg prøve og henge meg med 2.klassingene. Det har vel ikke hendt i Klæbu, verken før eller senere, at en skoleklasse hadde bare 1 elev.

Skoleveien syntes jeg var lang, men jeg kan nesten ikke huske annet enn at det var snøføre om vinteren. Det var godt for læreren som kjørte med hest og slede, og for oss unger som brukte spark som fremkomstmiddel. Sparken var også god å ha i friminuttene, for det var en bakke nedover fra skolestua.

Når våren kom var det stor interesse for å "slå ball" - langball. Gjennom årenes løp var det også mange gledelige begivenheter. Juletreffet var en av dem. Alle som ville komme tegnet seg på en liste, og betalte in et visst beløp som skulle gå til servering. Underholdningen var gang rundt juletreet og leker så som "Jeg gikk meg over sjø og land", "Reven rasker over isen" med flere. En elev leste en julefortelling. Det ble nok litt trangt i skolestua, men det var jo stor stas att det var voksne sammen med oss. Fru Karen Ulstad kokte sjokolade på den lille kokeovnen i kammerset, og det ble servert boller og thekake.

En stor begivenhet var det også å få en tur til Ørlandet med omvisning på Austråtborgen. For meg var det første gangen jeg reiste med båt. Et annet år gikk turen til byen. Der var vi først i Domkirken og siden til Sverresborg. Til sist fikk vi se Nikolai Dahls fiskeforedling på Brattøra.

Avgangseksamen var i 1927. Jeg var den eneste eleven, og satt og ventet på presten Andersen, læreren og frøken Lein. Hun skulle sitte og passe på meg. Lærer Ulstad leste diktat som jeg skulle gjengi. Jeg var nervøs. Stiloppgaven var "En vårdag". - Neste dag var det regning. Det var en bedre dag. Oppgavene var lette, og de gjorde jeg fort i fra meg.

Forseth skole ble nedlagt i 1936, og det ble bygd ny skole. Tulluan skole.

Fra Klæbo Sogn's Kirkebog:

DØDE AF QUINDEKJØN FORTS.:

Aar 1821 den 8. August: Petternille HansDatter, 7 Aar. IndersteDatter, død paa Niddingsbakken.

Aar 1832 den 14. Januar: Guri Olsdatter Borgen, 99 Aar. Lægdslem i AasFjærdingen.

Aar 1837 den 30. Juni: Dorthea KnudsDatter Hytsaugen, 3 1/2 Aar. InderstDatter.

**Historielaget ønsker
lesere og bidragsyttere
god jul og godt nytt år**

DA KONGEN KOM

Av Kai Sørum

Kong Haakon XII' besøk på Brøttem i 1923 er blitt fortalt tidligere her i Historiebladet. Imidlertid har redaksjonen bedt meg fortelle hva jeg, som var 10 år den gangen, opplevde og husker. Jeg vokste jo opp hos min tante og onkel på Brøttem etter at mor døde. Etersom jeg ikke var så gammel ved kongebesøket husker jeg naturligvis ikke detaljene, men vil gjengi det som satte seg fast i en 10-årings hode.

Brøttem i begynnelsen av 20-tallet.

Trondhjem E.-verk hadde startet sprengningen av tunnelen som kom til å gå fra Grendstad og til Svean. E.-verket hadde hvert år en stor middag med spesielt innbudte, og dette året skulle selveste Kong Haakon være hedersgjest.

Disse selskapene var det alltid Gitta f. 1879 og Klaus f. 1868, Brøttem som var vertskap for. Der var det godt om plass og gården hadde dessuten elektrisk strøm langt før E.-verket kom på banen i Sjøbygda. Det var elva Brunga og Sikartjønna

som sto for vannforsyningen til det private kraftverket som sto i Brungdalen.

I 1923 skulle Kong Haakon inspisere tunnelbygget, og som sagt være heders-gjest ved middagen på Brøttem. Dette var naturligvis en sensasjon uten motstykke i bygda.

Verksdirektør Garstad hadde, på grunn av disse årlige selskapene, sikret seg en vinkjeller på gården. Og dette året ble nok flaskene snudd og vendt med ekstra stor omsorg.

I kjøkkenet på Brøttem fans en stor etasjeovn. I en av nisjene der ble rødvinflaskene lagt i passende tid før middagen startet. Dette for at vinen skulle få rett temperatur.

Men forberedelsene startet naturligvis langt tidligere. Hva gjestene fikk å spise har jeg ikke noe minne av. Imidlertid husker jeg at gårdstun og grusganger ble ekstra nøye raket. Kjøkkenhaven måtte jo også få et ansiktsløft. Den lå utenfor hovedlåna og hadde bærbusker, jordbær, bringebær og mange sorter rotfrukter.

Vi barn fikk hjelpe til etter beste evne, noe som var vanlig på den tiden. Foran kongebesøket ble vi bl.a. satt til å plukke røsslyng. Dette ble siden flettet til girlander og hengt rundt hovedinngangen.. Jeg husker at de satte stenger på hver side for å holde disse kransene på plass. Hovedlåna og "nerstuggu" sto på den tiden så nære hverandre at det var vanskelig for større biler å kjøre inn på gården.

Ved større selskaper ble det oftest gjort en ærespport som gikk fra hjørne til hjørne, og som det sto VELKOMMEN på. Aldeles sikkert ble dette også gjort ved Kongens besøk, skjønt jeg ikke har noe klart minne av det.

Gitta sto for all matlagingen, mens Klaus var en av middagsgjestene. Hvem de andre var husker jeg ikke, men det var naturligvis folk fra E.-verket og representanter fra bystyret. Under alle forhold var det en middag for bare herrer.

Vi barn var svært spent på å få se en livs levende konge. For min del ble skuffelsen stor. For den som kom ut av bilen var bare en høy mann i grå dress og stiv hatt! I eventyrbøkene jeg hadde lest hadde jo kongene gullkrone og rød fløyelsmantel...

Fotografering var ikke så vanlig på den tiden, og jeg tror ikke at det fans fotoapparat på Brøttem

den gang. Verksdirektør Garstad hadde imidlertid ordnet med fotograf fra byen. Denne kom og rigget opp sitt svære utstyr foran inngangsdøra. På et høyt stativ sto selve fotoapparatet med noe som liknet en svart sekk som utøveren trakk over hodet når bildet skulle tas.

Bare sekunder fra berømmelsen...

Det ble fotografert ved ankomsten, og siden skulle det bli ny oppstilling etter middagen. Og det var ved det siste tilfellet at 10-åringen holdt på å bli Kongelig Hoffotograf. - Kongen og det øvrige selskapet var ventet ut på trappa hvilket øyeblikk som helst. Men av noen anledning måtte fotografen "gå fra borde" et øyeblikk. Hvorfor vet jeg ikke, men kanskje måtte han hente ett eller annet. Nok om det; da var det jeg ble spurt om jeg ikke kunne ta bildet i tilfelle han ikke rakk tilbake. Jeg ble hastig instruert om hvordan jeg skulle dra i snora i rett øyeblikk, og dermed var læremesteren borte. - Jeg ble fryktelig nervøs. Tenk om Kongen kom ut på trappa mens fotografen var borte og alt ble fiasko! Men til alt hell kom han tilbake før Hans Majestet med følge kom ut fra middagsbordet. Men så nære berømmelsen eller katastrofen har jeg nok aldri vært verken før eller senere.

Ved en slik anledning som kongebesøk skulle en tro at folk i ei lita grend som Sjøbygda løp man av huse. Men slik var det ikke. 1923 var en annen tid enn vår. Det var langt å forflytte seg, og en kunne heller ikke løpe fra sin daglige dont uten videre. Så fra grenda rundt Brøttem kom det ingen tilskuere hva jeg kan huske.

De eneste som jeg husker av folk utenfra var slektninger fra Tullusgårdene. Og av disse husker jeg bare Ane fra Frammigåla, f. 1904, og Anna fra Utpågåla, 1897. Disse fikk ta plass i "nerstuggu" og siden beskue monarken gjennom vinduene derfra.

**HISTORIELAGETS ÅRSSKRIFT SAMT BYGDEKALENDER
FOR ÅR 2002 FINNES Å FÅ KJØPT I KLÆBU SPAREBANK.**

HALVMETERMÅLET FRA 1884

Av Tor Ingar Nordsetrønningen

I fjorårets "Historieblad" kunne vi lese om 1/2- metermålet som ble funnet da gammelstua i Nordsetrønningen ble revet i 1970. Siste del av artikkelen falt dessverre bort, slik at den, sammen med en resyme, følger her:

Denne halvmeteren bar navnet Hans Gellein og årstallet 1884. Hans var født 1867 og vokste opp hos sin onkel, Andreas Nordsetrønningen f. 1843.

Hans flyttet med tiden til Trondhjem og skrev seg senere for Gellein. (Red' anm.)

Den 18. April 1888 utvandret Hans Gellein til Amerika. Reisen gikk med dampskipet Hero fra

Trondhjem til Hull i England. Derfra gikk reisen videre med tog til Liverpool, og deretter med dampskip til Amerika. I utvandningsprotokollen er reisemålet for Hans oppgitt å være Eau Claire i Wisconsin. Der hadde han slektninger som hadde utvandret tidligere. Knappt 3 måneder senere, den 8. Juli 1888, er Hans oppført som fadder da Edin Gunerius Harstad ble døpt i "Our Savior's Lutheran Church" i Eau Claire i Wisconsin. Edwins mor, Elen Iversdatter Qvenildstrøen, var tremening med Hans.

Jeg har også kommet over et Amerikabrev som Hans sendte sin mor Inger Odine i Trondhjem

høsten 1894. Han er da i St. Paul i Minnesota. Brevet er skrevet med venstre hånd, da han 3 måneder tidligere hadde skadet høyrehånden. Han hadde ligget 1 måned på hospital på grunn av dette.

Det siste jeg har funnet om Hans Gellein er fra skiftedokumentene etter hans eldre bror Lauritz, som døde på Falklandsøyene i 1897 eller 1898. Han sender da en fullmakt til Byfogden i Trondhjem, datert 24. Oktober 1898 i St. Paul i Minnesota, om at hans mor Inger Odine kan kvittere for hans del av arven. Broren Harald sender en tilsvarende bekreftelse fra St. Paul den 6. Juni 1899.

Inger Odine døde i Trondhjem den 1. Juli 1900. Hennes to døtre er da allerede døde, uten å etterlate seg etterkommere. Hva som videre skjedde med Hans og Harald vet jeg ikke. Dersom noen av Historiebladets lesere skulle ha informasjon om disse personene, så ser jeg gjerne at de tar kontakt med meg.

VEVSTOLMAKEREN PÅ NORDSETRØNNINGEN

Intervju i Adresseavisa 9. Juni 1956, foretatt av Egil Løvold og Georg Bjørgen

Vevstolmakeren PÅ NORDSETRØNNINGEN

Over to hundre flatveo- og kunstvevstoler laget
Ingebrigt og lærte både innen- og utenlands!

Småbruker Ingebrigt Nordsetrønningen i Klæbu er i dag en av de få gjenlevende av de gamle vevstolmakerne her i landet. Gjennom en menneskealder laget han hundretall vevstoler i forskjellige format og til forskjellig bruk.

De fleste stolene Ingebrigt leverte fra sitt lille verksted på stueloftet i hjemmet sitt, var alminnelige flatvevstoler, men han laget heller ikke så få kunstvevstoler.

Hans vevstoler oppnådde så godt ry at det gikk frasagn om dem i andre land. Fra Amerika fikk han i sin tid bestilling på to vevstoler, som han sendte over til et par familier etter de gamle norske utvandringspionerene. Like etter første verdenskrig sendte han, etter en bestilling fra Russland som han mottok gjennom en

nordmann, to av vevstolene sine. De ble sendt til Arkangelsk, sier Ingebrigt, da vi spør ham om hvordan leveransen ble formidlet. Han husker ikke lenger hvem ordren kom fra, sier han. Ingebrigt Nordsetrønningen er bare 70 år, han feiret fødselsdagen for bare noen få uker siden. Sammen med sønnen Reidar og hans familie har de flyttet inn i den store, vakre stuebygningen på småbruket. - Et vakkert hus er det nok blitt, sier Nordsetrønningens hyggelige kone, men det gildet av alt var nå likevel at vi samtidig fikk elektrisk lys inn i hjemmet vårt.

I ei lita, gammel stuebygning på gårdsplassen har tre generasjoner av familien Nordsetrønningen hatt sitt hjem. Stuebygningen er sterkt eldet, men i

et rom på loftet, finner vi Ingebrigts lille verksted der han som smågutt lærte snekkerhåndverket av sin far, Andreas, og etter farens død fortsatte arbeidet vinters tid med å lage vevstoler. Han bruker fremdeles snekkerverkstedet, men vevstolmakeriet sluttet han med for et par år siden.

Etter adskillige påtrykk går Ingebrigt med på å vise oss verkstedet. Selv synes han det er kjedelig å la fremmede få se hvordan arbeidsrommet til ham og faren ser ut nå. Hadde han

vært forberedt på slikt besøk, så skulle han ha ordnet opp litt, mener han.

De to eneste maskinelle redskaper Nordsetrønningene brukte i framstilling av vevstolene, - faren var også en dyktig hjulmaker, - står ferdig til bruk. Det er en dreiebenk og en båndsag, begge drevet for hånden. Ingebrigt demonstrerer sine ferdigheter, og den som fikk overvære hans håndtering av disse selvlagde, primitive, men svært praktiske maskinene, ble hurtig overbevist om at syttiåringen, om han hadde villet, ennå kunne ha levert sine solide vevstoler i mange år fremover.

Sant å si så kastet vevstolmakeriet lite av seg, sier den gamle, staute og nevedyktige mannen der han står og

søker å forklare oss de mange detaljene slikt snekkerarbeid krever. Min far oppnådde ved århundreskiftet kr. 23,50 for en "flatvevstol", forteller Ingebrigt. Men til beslag og trematerialer, som måtte være førsteklasse og derfor kjøpes fra butikkene og hos trelasthandlere, medgikk nøyaktig ti kroner på den tiden. Å lage en "flatvevstol" tok omkring ti dager, så arbeidslønnen ble 1 krone dagen. Attpåtil måtte far eller jeg kjøre vevstolene til Trondheim, og dit er det halvannen mil! I tredveårene oppnådde jeg å få en slik vevstol betalt med 50 kroner, men så var alle omkostningene også steget med over det dobbelte.

- Men tross alt så må det være hyggelig å vite at vevstolene dine var så etterspurte? - Det skyldtes vel først og fremst på den gamle, landskjente "Ellen Ofstads Kvindelige Haandgjerningsskole" som den het, og som lå i Trondheim. Skolen brukte mine vevstoler, og senere kom bestillinger fra de gamle elevene, både sørfra og nordfra.

Ingebrigt Nordsetrønningen fotografert i verkstedet sitt.

- Å lage en vevstol med så mange små deler i nøyaktig form, særlig i vevstoler for kunstvev, måtte tære sterkt både på tid og tålmod? - Det kunne ta opptil 4 uker å lage en kunstvevstol. Den hadde seksten "langlatter", seksten "kortlatter" og seksten "topplatter". Og så måtte det lages to og tretti "hvålskaft" til hver vevstol, og i de mange smådelene som tråden skulle passere gjennom, måtte jeg bore 1100 hull. Delene måtte se ut som de var av polert elfenbein, - ikke en eneste kvist i treet.

I trettiårene oppnådde jeg 200 kroner for et slikt arbeide, men så kostet også de innkjøpte materia-
lene til hver stol mye penger.

Å nei, sier Ingebrigt Nordsetrønningen, og hustruen nikker samtykkende, jeg oppdaget hurtig at det i lengden var sikrere grunnlag for oss å drive jorddyrking.

Etter at familien for seksti, sytti år siden overtok småbruket sitt, har Ingebrigt alene dyrket opp over tretti mål. Etter første sommeren da faren hadde overlatt gården, ble det brakt i hus ni små sledelass. I dag skaffer gårdens høyavling for til fire melkekyr, hest og en del sauer.

JOHAN I RUNDHAUGEN

Av Simen Tanemsmo

Johan Rundhaug var født 1884 og gift med Birgitta, f. 1881 på Nesset i Sjøbygda. De bodde på småbruket Rundhaugen oppe ved Nidengskaret. Rent geografisk hørte plassen til daværende Tiller kommune, men for Johan og Birgitta var det både nærmest og enklest å komme til Klæbu. Av den grunn leverte de melka på rampa ved Hallan og gjorde sine innkjøp på "Flatinn".

Heimen til Johan og Birgitta var gjestfri og alltid like hyggelig å komme til. Dessuten var Johan litt av en spøkefugl. En gang da han visste at Tore Hallan skulle kjøre til Heimdal i løpet av uka, gikk Johan dit og spurte om han kunne ta med seg litt kjøtt på denne turen. Jo, svarte Tore, det skulle nok gå greit. - På avtalt dag kom Johan Rundhaug ned til Hallan der Tore sto reiseklar med hesten. Da han fikk se Johan spurte han hvor han hadde kjøttet som skulle fraktes til Heimdal. "Kjøttet," sa Johan, - "det e nå liksom æ det...." Han hadde også sine funderinger rundt det at lendet i Hallan var så stupbratt: "Men ha det verre lite brattar så ha det gått an å bruk jola på bægge si'e" mente Johan.

Alt av klær og sko ble i krigens dager bøtt og lappet så lenge det var mulig. Tore Hallan hadde et par gummistøvler som for lengst hadde sett sine beste dager. De var blitt bøtt høyt og lavt med biter fra sykkelslanger i ulike farger. Dårlig lim gjorde at lappene lett løsnet og falt av. Til sist sa

Johan: "Æ ty at pansere dett byinne å dætt tå, Tore."

Eskil Nideng hadde kjørt ut frau på åkrene sine, og skrøt veldig til Johan om hvor fort han hadde gjort unna arbeidet. Det var ikke måte på hvor mye han hadde greid å få med på hvert lass. Naboen i Rundhaugen kjente imidlertid til at framslaen i Nideng ikke hørte til de mest formålstjenlige, og felte følgende kommentar: "Å, det kainn nå vel itj rommas så my på ein slae som det e bærre ei lækt roinnt."

Johan i Rundhaugen trengte ei ny skjermhue og dro til Heimdal. Der gikk han inn hos Albert Vold. "Hva har De for størrelse," undret dama bak disken. Det kunne ikke Johan svare på, og sa: "Æ veit itj, - men for sekkerhets skyld to æ med mæ haue..."

Johan døde i 1962, og det trivelige småbruket Rundhaugen har gått tilbake til naturen.

NØDROP FRA ÅR 1844

Nedenfor stående brev ble funnet på 1960-tallet av Arne Kolstad.

Da han en høst drev og raka løv rundt husene på Bakken på Hyttefossen, stakk et blekt og nesten uleselig brev fram i løvhaugen. Arne tok vare på brevet, og da Historielaget startet ble det levert dit. Men siden har det blitt liggende i arkivene, antagelig p.g.a. at innholdet til synes ikke hadde noe med Klæbu å gjøre.

Det skulle imidlertid vise seg at brevet, tross alt, hadde en aldri så liten tilknytting til bygda. - Et lite hefte, skrevet i forbindelse med Firmaet A. Huitfeldt & Co. sitt 100-årsjubileum i 1941, kastet et forklaringens lys over hvorfor brevet på sin tid havnet på Hyttefossen. Sitat: "Grunnleggeren Arild Christopher Huitfeldt var født 25. april 1813 på Eskevikken Bruk ved Halden. (-) I ung alder fikk han ansettelse hos Hermann Høe & Comp. I Trondhjem. (-) Etter å ha vært her et par år blev Huitfeldt forlovet med konsul Garmand's eneste datter og arving, Marie Dorothea Garmand. De blev gift i Trondhjem 16. novbr. 1841."

Ergo hadde Hr. Consulen, flere år senere, hatt nødropet fra 1844 med seg ved besøk hos datterens slekt på Bakken på Hyttefossen. Og der hadde antagelig det nedenfor stående brevet ramlet ut av datidens stresskoffert:

"Høivelborne

Herr Consul Garmand.

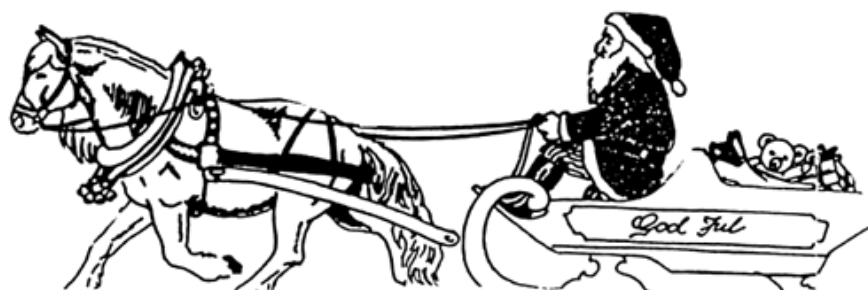
I Anledning af at jeg intet Arbeid har havet siden jeg Brolagde Deris Brygge, da jeg iden forløbne Tid siden intet havde fortjenet og mit Hjem bestaaer af 6 Mændisker som trænger til Lifets Ophold, da jeg nu ingen Rædning finder for mig og mine uden at sætte Lifet til, Saa nødsages jeg at hævvende mig til Deris Ædelmodighed med

Begjærnde om at blive Hjulpen med 1 Spd. i Penge saa meget at jeg kan undvige Døden for Hungerens Skyld intil den Tid kommer at jeg kan bekomme Arbeide, endten jeg da kan faae Betale det igjen med Arbeide heller Penge. Paa anførde Grunde nærer jeg tillidsfuldt Haab at Dere tager min Sorg i Betragtning og lindrer min Nød.

Trondhjem den 10de Februar 1844

Ærbødigst

Peder Petersen "

DE LYT KÁMMÁ HIT DE OG, KAILLA!

Av Husmanden i Sjøbygden

Når de her skrives e Husmanden på Hybelbygge' - te nå slag dæm kaille for avlastning. Bærre for å ha sagt det; Husmanden ha ailler ligge nå folk te last. Lik rætt skuill de der kvinnfolka ni Herredshuset parttu an ha Husmanden ni blankbygda. Ja, de kjenne te de der førtjåinn som fær og dåkkå i dørråm hos oss gamlinga... Dæm som fær å dele ut fauelfrø og lokriskulå som ein stakkar får måggåsjau tå....Dæm heill te ni Herredshuset aill de derrainn. - Men deinn som itj har nåinn å ligg te last kain da 'tj trøng det dæm kaille for avlastning? Husmanden slo sæ rang, men tru du det hjæltt? Vadde-så- lekt! Husmanden trång få vask føten og bli kvett e par jærka og ein rødill nea vinster hukkelkuln, påsto dæm. E det avlastning slekt? På Måssåhauga bli føten sætt oppi ein tredaill med varm tjurru når det trøngs. Og sea e dæm lik morsk att.

Men det nøtta itj å snakk. Og deinn som e klår i hane og har vættet, lyt gi sæ. Det va bærre å ta barberkniven ni væstlomma, sætt batteriradion på sparken og stryk.

- Nei, det va førtjåinn ni Herredshuset som trång avlastning. For når vintern kjæm e dæm itj götte våddå oppåt Måssåhauga med remediåm sinn. For da e det fult for at dæm kainn få snø 'pi lokkboksåm sinn. Så dæffor sett Husmanden her neppå Hybelbygge sea i førvukkuinn.

Det va ei vælsignels at kommun ha fått så dåle råa at dæm itj strø Ståggåvein. For da Husmanden ha kårå sæ oppåt Tuftstugguinn på blankisa, gjekk det så det gauv aillt ne'åt Hampgroven.

Men her på Hybelbygget e det trivele. Husmanden e itj kleinar kar'n einn at 'n tæ tebakkers aillt 'n ha sagt og ment før om det dæm kaille for avlastning. Nei de lyt kámmå hit de òg, kailla! For her kry det tå onge pene kvinnfolk, natt som dag. Husmanden ha itj før komme inna dørra så kom det ei og sa: "Vælkomin! Her ska vi ha det trivele!" Haul de det, kailla? Vi ska ha det trivele, sa a. - Nei, de lyt kámmå hit, de òg! Husmanden fekk sæ e rom på størrels med kamerset på Måssåhauga. Men her trøng 'n itj bry sæ om kortje maten, ve'n eill vatnet. Og èt gjær vi innpå nystugguinn, - kvar dag. Men det e lite

abakke å finn fram dit. For her e det ganga både langsmé' og tvartfor. Men det gjær itj det slag, for så furt dæm ha sætt fram åbiten så kjæm ein tå de er pen veitjåm og sei: "Nå skal vi spise", og så går vi i leistainn attåt bole.

Men kaffen dæm har her, e itj nå rættle. Deinn e for lænn. Dæm tæ for my tu bækkå og for lite tu sækkå. På Måssåhauga bli føsst gruggen tåkoka tri gång. Sea bli det melle e par nåvvåa kaffe og lagt oppi. Og så lyt 'n kokas på bjørkved.

Det e fjærnsyn ðg, innpá nystugguinn her. Og der plá Husmanden sett om kveillainn. For Husmanden e tå dæm som følge med ti'a. Dæffor bli d'tj gjort kveill inna været ha gått. Så klokka kainn bli langt borti ølløv.

Men likast va det ijaftes. No e det mole at Husmanden ha duppa te borti stola innpá nystugguinn. For plussele sto det ei veitj der og kveskra: "Nå skal vi kle av oss og gå og legge oss". Kerr de tyjtte, kailla? Nei, de lyt kámmå hit, de og! For kerr de ska de sett heim ætte og glan på kjer-ringåinn som de ha haft i 50 år og mer?

Men tru d'itj at det va ei kjærring som byint á kauk innpá ett tå rommåm der, så førtja vart nødd te á spreng dit! Så Husmanden gjekk á la sæ elein, hainn. For ho vesst nå kertte rom det va. Men da ho itj ha komme ætte hælainna time, sløkt Husmanden lampa. For det her dæm kaille for "service-nivå" e det sjølsagt itj så godt á heill når kommun e pænglaus. Dæm har itj raa te á an-sætt fòlk så det røkk te. Og ein kainn itj forlang at *ei* ska vinn tu aill. Vi e da ein fæm-sæks kailla her.

Husmanden vart lig-gainn vakin læng og arg opp sæ på aill ára i eins-leheiten på Måssåhauga. Ha nåinn fortælt at det va så my romtænkt kvinnfòlk ni blankbyg-den, så ha det vertte

fløttta frá Måssåhauga for mangfoldig år sea. - Nei, dæm som arbe' her på Hybelbygge' kainn itj jamfòras med nå ainna kvinnfòlk. Her e det en ainna sort einn de der snørpåt tøttåinn som vi for á gjekk utpåkarrá át på trædvetalet. Dæm ha lek-som inga mening om nå', dæm. Kjæm de hau, kailla, kelles vi ressekert både liv og hæl på hælvrátte ståggåtrenn? Men va det nåinn tå oss som fekk sámmå mottakelsa som deinn Husmanden fekk da 'n kom hit på Hybelbygge'? - Vadde så lekt!

I márrá e avlastinga slutt, sei dæm. Og da lyt Husmanden ta sparken og fárrá heim. "Men først skal vi bade", sa ei tå førtjåm. Men da e det Husmanden som ska heill sæ vakinn, og itj sett á dupp og sávva.

DØDE AF MANDKJØN:

Aar 1816 den 7. Martz: Johannis Olsen Hougom, 26 Aar. Omkom 7. Martz ved Jordfaldet paa Tiller, men blev først gjenfundet paa Dagen før Begravelsen den 23. Juni.

Aar 1820 den 10. Oct.: Gaardmand John Pedersen Giellien, 33 5/6 Aar. Bemældte Mand var kommet paa Hjem Vejen fra Trundhjem derest at et VognLæs væltede over ham i en Grøvt.

Aar 1821 den 22. Martz paa Giesmoe. Thomas Thomæsen, 1 1/2 Aar. Et FinneBarn født i Størdalen. Moderen som vandrede om med bemældte Barn, blev givet Attæst for Barnets Død.

Aar 1822 den 1. Aug.: Dødfødt. Det dødfødte DrængeBarn tilhørte Ole Tulluan og Hustrue Ingebor PedersDatter.

Aar 1825 den 1. April: Gaardmand John Olsen Bierkelien, 38 Aar. Lejlænding. Denne brave Mand omkom i SælboSøen indved at driste sig ud paa de svage lise, blev ei gjenfundet.

Aar 1827 den 16. Maj: Ole Nielsen Uglesve, 85 9/12 Aar. Huusmand.

Aar 1830 den 8. Januar: Kristoffer Olsen Timmervold, 66 Aar. Huusmand.

Aar 1840 den 10. April: Ole Andreas HansJacobsen Eggen, 2 5/12 Aar. Uægte Barn. Druknet i en Dam.

Aar 1842 den 3. Januar: Iver Olsen Maarsøen, 43 2/3 Aar. Husmand.

Aar 1843 den 2. Februar: Claus Clausen Brøttem, 4/12 Aar. Gaardmandsson.

DEN MYSTISKE MANNEN PÅ TRAPPA

Av Sverre Gjølga

Denne hendelsen kan ikke tidfeste eksakt, men jeg mener det var lik før jul i 1943. Jeg var i 16-årsalderen og bodde med foreldre og søsken i Bjørklia ved Selbusjøen. Ved 19-tida en kveld banket det på ytterdøra, og far gikk ut for å se hvem det var. På trappa sto en liten tettbygde kar med en stor ryggsekk. Han hadde også ski med seg. Mannen fortalte at han kom fra Husbysjøen i Stjørna, (i dag Bjugn kommune) og var på flukt til Sverige. Han trengte derfor en seng for natta. Noe motvillig fortalte han at han het Husby.

Far tok ham med seg inn på stua der de hadde en samtale. Mannen fortalte at tyskerne hadde klart å peile inn en radiosender i heimbygga hans, men at de enda ikke hadde lyktes å finne den.

Husundersøkelser var satt i gang, og det var ventet arrestasjoner. Husby mente selv å være i tyskerens søkelys og måtte derfor komme seg i sikkerhet.

I all hast hadde han derfor satt i stand skiene, pakket ryggsekken og gått ombord i en Fosenbåt som var på tur til Trondheim klokka to på natta. På denne tiden møtte det ofte opp politi som foretok kontroll av pass og bagasje på Fosenkaia. Men denne gangen hadde det ikke vært noen der. Husby hadde derfor kunnet gå direkte til Klæburuta på rutebilstasjonen. Med god hjelp fra sjåførens side hadde det siden gått greit å finne fram til oss.

Far, som selv var fra Stjørna, ville gjerne vite hvem som hadde pekt ut ham som kontakt, men fikk ikke noe svar på det. Mor hadde imidlertid laget kveldsmat, og alle ble bedt om å sette seg til bords. Jeg merket godt at far ikke likte situasjonen han var kommet i, for han lurte vel på hvem denne mannen egentlig var.

Etter å ha spist gikk de inn på stua igjen og fortsatte samtalen. Far fortalte mannen at også vi

hadde hatt husundersøkelser et drøyt halvår tidligere. Tyskerne hadde da satt opp maskingevær som pekte mot inngangsdøra, samt at også norske NS-politi deltok i denne aksjonen. Videre fortalte far at det bodde tyske offiserer i ei hytte bare 800 m. fra oss. Husby fant nå tiden inne for å fortelle at tipset han hadde fått om å kontakte far, kom fra en mann i Stjørna. Denne mannen hadde arbeidet i Klæbu ei tid og kjente ham godt. - Dette var naturligvis en stor lettelse for far å få avklart, og foreslo derfor å ro mannen til Selbu med en gang.

Selv ble jeg spurt om å være med å ro, - noe jeg sa ja til. Vi kledde på oss omgående og gikk ned til sjøen. Det var ca. 5 grader kaldt og fint sjøvær. Og med tre menn ved årene gikk det raskt unna.

Husby ble satt på land i Renåa, for der visste vi at han kunne kjenne seg trygg. Der tok vi avskjed med vår flyktning og ønsket ham god tur videre. Samtidig ba vi ham om å prøve og gi oss et livstegn når han kom frem til Sverige.

Men det skulle gå lang tid før vi fikk høre noe. Først da krigen var over fikk vi vite at alt hadde gått bra. Og en god nyhet kommer jo aldri for sent.

*EN HJERTELIG TAKK TIL ALLE SOM HAR BIDRATT
MED ARTIKLER OG ANNET TIL ÅRETS HISTORIEBLAD!*

- VI I REDAKSJONEN.

70-ÅRSKONFIRMANTENE

*Den 27. september 1931 ble 22 ungdommer
konfirmert i Klæbu kirke av presten Arne Skjånes.*

*1. rekke fra venstre: Gjertrud Sneegggen, Målfrid Berg, Karen Eggan,
presten, Nora Indseth, Jenny Husby, Asbjørg Ulstad.*

*2. rekke: Jenny Dragsten, Klara Lyshaug, Hilda Fosseide, Margit
Rønningen, Ingebjørg Tulluan, Jenny Brøttemsmo.*

3. rekke: Sten Johnsen, Arne Hegstad, Sigurd Hagen, Ingar Aune, Gunnar Eggan, Kåre Lorentsen.

4. rekke: Arne Storvold, Olaf Thevik, John Gundersen, Asbjørn Rønningen.

Takk til Jenny Grendstadbakk (Dragsten) som lånte oss bildet!

DA DET SPØKTE I LITJ-STÅGGÅN

Fortalt av Ola P. Dragsten

Vi som var unge i krigsårene hadde ikke så mye å finne på i ledige stunder. Men med fantasiens hjelp var det utrolig hva vi fikk til lell.

I Sjøbygda hadde et par unge jenter fått seg jobb slik at de måtte gå over Ståggån på morgenen og tilbake på kvelden. Tyskerne hadde lagt beslag på brakka rett over for Korsmoen, og dit hadde et par unge nazister sørfra kommet. Disse så jo de pene jentene passere til og fra jobben, og hadde naturligvis ingen ting imot å bli nærmere kjent med dem. Men dette var antagelig ikke så enkelt.

Men så fikk Martin og Paul Renå og jeg tips om at de unge nazistene hadde tatt seg til å gå over Ståggån etter mørkets frembrudd, slik at de "av en ren tilfeldighet" ble i følge med jentene heimover. Dette var naturligvis ingen ting som jentene kunne hindre. Men for oss sjøbygger ble dette tungt å fordøye. Noe måtte gjøres for å skremme vettet av utbølingene.

Ståggåveien var på den tiden bare en kjerrevei og dertil lite trafikkert. Noen form for belysning

utendørs var strengt forbudt i krigsårene, slik at de som ferdes ikke hadde så pass som ei lommelykt å lyse seg med. Etter en del diskusjoner oss i mellom, begynte planen å ta form: Vi skulle legge oss på lur i mørket inntil veien oppe i Litj-Ståggån

og skremme dem når de kom. Vi skulle finne oss en tett grantopp, binde et snøre i ene enden og dra den over veien midt foran beina på dem, så sant de påståtte beundrerne hadde sneket seg til å slå følge med jentene.

Problemet var at grantoppen som skulle fye over veien, ville ha liten effekt i det stummende mørket. Med et hvitt tøyestykke tullet rundt den ville det gi bedre utslag. Men å få tak på noe slikt var ikke så enkelt på den tiden.

Jeg husker ikke hvem av oss som kom på ideen med forkleet hennes Marie Grendstadbakk.

Marie, f. 1879, var sydame og bodde på Korsmoen. Hun hadde forklær sydd av hvite sukkersekker. Store og romslige var de, med mye rynker rundt livet og smekke med bånd som gikk i kors over ryggpartiet. Med andre ord; perfekt til å dandere rundt grantoppen før den skulle sleses over veien i mørket oppe i Litj-Ståggån.

Hvordan vi lyktes få tak i et av Marie's forklær husker jeg ikke. Men noen av oss hadde vel gjort seg et ærend til Korsmoen og lurt plagget med seg, eventuelt nappa det fra klessnora.

Nok om det. Den aktuelle kvelden kom, og vi la oss på lur i veigrøfta med den inntulla grantoppen på den andre sida og snøret mellom hendene. På beregnet tidspunkt hørte vi jentene komme småpratende og fnisende. Vi lytta spent. Jo da, vi hørte et par mannsstemmer også. Alt stemte for oss. Da følget var et par meter unna, rykte vi i snøret, og grantoppen med forkleet hennes Marie på Korsmoa fløy som et hvitt spøkelse over veien.

Og reaksjonen uteble ikke. Alle satte i et hyl, snudde på flekken og løp tilbake oppover mot Vinsmyra. Og sjøl forsvant vi kvikt med vårt utstyr. Men om Marie Grendstadbakk noensinne fikk tilbake forkleet sitt, husker jeg ikke.

PRIVAT UTBYGGING AV LOKALE BEKKER

I NIDENG

Av Torbjørn Indset

Da de to Nidenggårdene ligger i utkanten av bygda, ble søknad om strøm fra Fjeremsfossen kraftselskap avslått grunnet for kostbar utbygging av høyspentnettet m.m.

Den 2. verdenskrig kom, og med den oljerasjone- ring. Vi kjøpte inn karbidlamper, - såkalte gruve- lamper -, men disse var direkte brannfarlige i ut- husene, da de hadde åpen flamme.

Fra begge sider av Nidenggårdene renner det bekker. Melkhusbekken, ved siden av kommu- nens søppelplass, er en liten bekk med nokså sta- bil vannføring. Vi mente det måtte la seg gjøre å bygge ut den for å skaffe strøm til Nideng, og satte igang.

Med 2" vannrør på ca. 30 meter fikk vi en fall- høyde på 20 meter. Så skaffet vi til veie en skips- dynamo, likestrøm på 115 V og 150 W. Av hard fjellbjørk laget vi skovelhjul og dyse. Men kob- berledning til luftstreck var det umulig å få tak i, så vi brukte jerntråd.

Så var det selve husinstallasjonen da.

Koblingsbokser, brytere og stikkontakter var å få, men ikke ledning.

- Under krigen var det stasjonert tyskere på Kvenild. Og disse hadde lagt en ny telefonled- ning, en plastisolert 2-kjernet ledning, mellom Kvenild og Heimdal (Rostaskogen).

Vi tenkte som så at vi hadde mer bruk for lys enn tyskerne for telefon. Av Johan Brøttemsmo fikk vi låne stolpesko, og en regntung og mørk høst- kveld var vi to personer i vei og forsynte oss med

en bit av ledningen. Alt gikk bra, og det var to som var lett på foten da vi dro hjem. Og dagen kom da alt var klart; 6 lamper på 25 W lyste så det var en fryd. Men da vi ikke hadde fartsregu- lator på anlegget vårt måtte lampene lyse både natt og dag.

I Sjølbakken så vi store muligheter for utbyg- ging. Men vi måtte ha store, 5" vannrør. Eneste muligheten til å skaffe slike, var å bygge dem av trespiler. Haldor Grendstad saget og profilerte lekter mens vi la dem sammen til et rør og surret rundt med ståltråd. Med 150 meter av disse røre- ne fikk vi en fallhøyde på 25 meter. Deretter la- get vi skovelhjul og dyse av tre som ble brukt til form for støping i jern ved Trolla Støperi.

Videre skaffet vi til veie en likestrømsdynamo på 220 V og 5 kW. Da fartsregulator ikke var å få tak i, måtte vi bruke en magasinkomfyr for å re- gulere lasten. Når vi brukte mye lys måtte vi re- gulere med lasten på komfyren.

Det hele fungerte bra helt til Heimdal Vannverk eksproprierte vannet fra bekken. Vi fikk da strøm fra Fjæremfossen kommunale kraftstasjon.

Under krigen bygde også John Hallan ut et kraft- verk i Hallbekken. Han brukte bildynamo og bil- batteri. Så vi kan trygt slutte oss til ordtaket som sier at "nød lærer naken kvinne å spinne."

Boka "Klæbu Seminar"

forfattet av Birger Sivertsen, finnes å få kjøp hos Klæbu Sparebank, Klæbu Folkebibliotek eller etter henvendelse til Lars Braa, tlf. 72832617.

Priset pr. eks. er kr 250,-.

Sogneprest Jens Lemvig
f. 1668, d. 1741.
Sogneprest i Klæbu.

SOGNEPREST LEMVIG' SKRIV FRA 1719

Dette skrivet, som er forfattet av Jens Lemvig, f. 1668 og prest i Klæbu og Tiller fra 1696 til 1741, har følgende bakgrunn: I 1718 ble bygdene i Nord- og Sør-Trøndelag plyndret av svenskekongen Karl XII' soldater hvis mål var å erobre Trondhjem. Senhøsten samme år ble Nideng, Forseth, to Tullusgårder samt en husmannsplass hjemsøkt og ribbet på husdyr, høy, halm, korn, matvarer, klær og redskap. De skadelidende ble siden innrømmet krigsskadeerstatning fra Trundhjems Stift og Amt.

Av Lemvigs skriv til "Dend fromme Øvrighed" fremgår at også prestene i amtet søkte om erstatning utover den skade som fienden hadde vollet den enkelte prestegård. Dette kravet må tolkes slik: De gårder som ble rammet klarte ikke å betale sitt "tiende" som var en viktig del av prestenes lønn. Og av den grunn søkte de krigsskade-erstatning. Jens Lemvig var således blitt utsett til å samle inn anmeldelsene fra de "Skadelidende Præster udi Trundhiems Stifft". Dette var naturligvis et hedersoppdrag som han satte sin ære i å utføre innen satt tidsfrist. Men oppgaven skulle vise seg å bli vanskelig. Det skulle gå nesten fire måneder innen alle prestene "udi Dalernis Provstie" hadde somlet seg til å svare. Stort bedre var det heller ikke med presten på Oppdal, Hr. Niels Holbye, som også skulle svare for "dend Syndenfieldske". Klæbupresten ble fortvilt da dette også kunne ramme hans egen anseelse og fremtidige anbefalinger fra de overordnede. Han forfattet derfor følgende ydmyke brev. Brevet er gjengitt slik det er stavet, til synes uten noen som helst grammatiske regler:

"Høyædle och velbaarne Hr: Conferentz-Raad och Stiftsbefallingsmand, Høygunstige fromme Øvrighed.

Da Jeg dend 4 de Augustj nestledne erholdt Hans Kongl: Mayts Allernaadigste villie for de Skadelidene Præste udi Trundhiems Stifft, communicerede Jeg dend straxen Samme dag Præsterne her udi Dalernis Provstie till at indhente deris

Angivelse over deris Skadelidelse af fienden, Som deris och min egenhændige her indlagde designation beviiser, Mens at jeg Samme icke haver førend nu i disse dage erholdet fra dett ærværdige Clericie her udi Districttet, kand øyestyntligen fornemmis af dem Som sidst har daterit deris Skadelidelses angivelse; Saa Jeg baade ved denne och alle andre Kongl. allernaad. Befallinger tilligemed alle Øvrighedens ordre haver i min tid cito. citissime ladet seet min Underdanigste och ydmygeste pligt till communications efterlevelse; Mens at denne designation saalenge er udebleved, schall have været aarsage, Som Hr. Niels Holbye, Pastor til Opdal, haver tegned paa Øvrighedens Befalling hertil at hand har faaed dend Syndenfieldske fra Som iligemaade af indlagde tilsendte kand erfaris: Saa jeg er i alle maader for dens lange Udeblivelse excuserit, och beder ydmygst, at jeg Min høygunstige fromme Øvrighed stedse til det bedste maa være recommenderit, huorimod Jeg all Mine dage næst all timelig och Aandelig velsignelse ynske forblife Eders Høyvelbaarenhed Allerydmygeste Tiener.

Klæboe Præstegd: dend 28de Novembr: 1719.
Jens Lemvig."

Ordforklaringer: Clericie = prestene
Cito. citissime = skyndsomt
Excuserit = unnskyldt
stedse = alltid (I.F.)

Kilde: Statsarkivet.

UTDRAG FRA HUSMODERENS RAADGIVER 1891

Righoldigt udvalg af opskrifter til kogning, stegning, syltning & grønsager; tilberedelse af disse samt fuldstændig bagebog ved Louise Wendt m. fl.

Blaa aal

Aalen drebes, idet man griber den i et fjæde og slaar dens hoved nogle gange mod køkkenbordet, derpaa skjæres den op; men man maa dog ikke beskadige galden, som sidder en fingersbred bag hovedet tæt under huden. Den vaskes saa og renses med vand og salt. Man deler den i passende stykker, som læges i et stort fad hvert for sig, hvorpaa man slaar kogende vineddike over, hvorved fisken bliver blaa. Herefter tømmes i en kasterolle peber, nellik, 1 laurbærblad, 1 løg og citronskiver samt lidt salvie og persille. Man fylder i en til aalens vægt tilsvarende masse af den vineddike, som blev overhældt over den, tilsætter det nødvendige salt og lader aalen koge godt i ca. 1/2 time. Naar den er færdig, tages den hurtig af ilden, man stanser kogningen med koldt vand og lader den staa tildækket ved ilden. Efter en stunds forløb afsiles kraften og koges, befries for alt fedt og laves til sauce med brun kulør. Sauce tilsættes smag med sukker og citronsaft og anrættes over ilden.

Speilæg

Man smelter et temmelig stort stykke smør i en pande, slaar saa nogle æg i ved siden af hinanden og lader det stege uden omrøring, indtil æggehviden er fuldstændig stegt. Æggene skjæres saa fra hinanden, bestrøes med salt og peber, tages op med en skje og overhældes med det brune smør.

Ølsuppe

Man sætter øllet over ilden, tilsætter det lidt ingefær eller fint brød samt stødt karve, jævner den med 2 æggeblommer og en skjefuld mel og anrætter den med ristet brød.

Chokoladefromage

Til 6 personer;
125 gram chokolade koges i 1/2 liter fløde;
1 liter fløde vispes til stivt skum og udrøres med 125 gram sukker og den afkølede chokolade.
Deri kommer 31 gram gelatin. Den serveres med kager, og koster kr. 2,50.

Kalvefødder

Koges i vand med salt, knoklerne brækkes udaf, og man lader dem løbe i vand. Derpaa dyppes de i æg, man bestrør dem med revet hvedebrød og steger dem i smør. Udstyres med persille.

Rødvinspudding

1/2 flaske Ribsvin, 1/4 fl. Rødvin, lidt vandt; sukker efter smag. Til hver liter af denne blanding tages 2 lod gelatine, den sættes med saften og sukkeret over ilden til den smelter, hvorpaa den hældes op, og vinen haves i.

*KLÆBU HISTORIELAG TAKKER OFFSET-TRYKK TRONDHEIM A/S
FOR ALLTID SAMME GODE SERVICE I FORBINDELSE MED TRYKKING
AV ÅRSSKRIFTET.*

KJÆRLIGHETSREVET FRA STORUGLEN ÅR 1817

"Hjertelskende kjere Veninde!

Da Omstændighederne ere mig fornærværende saa kontrari at jeg ikke, hvor gjerne jeg end vilde ønske det, kan faae nyde Din personlige Omgang saa tidt som jeg ønsker, og tillige af Bekjendte Aarsage ikke kan faae tale med kjære Veninden, saa har jeg ingen Rolighed førend jeg haver Forsikring paa nydt, endten muntelig eller Skriftelig om Din Bestandighed og Trofasthed mod vort Venskab. Jeg kan i lignende Tilfælde forsikre Dig om, at jeg paa ingen muelig Maade skal findes utroe mod Dig, hvorledes end Tiden og Omstændighederne maatte vænde sig; hvorledes end længe nok modstridende Personer lægge Hindringer i Vejen for vor Forbindelse og Forening, saa skal dog om Du vil, vores fældes Trofasthed sejre over Modstanderen, og jeg haaber Tiden skal gjøre Ende paa pinlige Blamacser og i en nøgen Forening nyde med hverandre Himmelen paa Jorden.

Jeg bekjender reent ud, jeg elsker Dig og jeg smigrer mig med Din Gjenkjærlighed og Bestandighed, og jeg beder hjertelig om Du lade hverken trusler eller Smigrerier forlede Dig til Vagesindighed, hvorfor jeg med Tiden vil gjengjælde Dig for Ret.

Det gjør mig inderlig ondt at jeg skal forvolde min bæste Ven Fortræd; som for Exempel at Din strænge Fader fik see mig, sidst jeg var i deres Gaard, hvorfra jeg har hørt at Du maatte lide Fortræd og endog saa have grædt, som gjør mig ret inderlig ondt at høre.

Er det Dig belejligt at komme til Kirken næste Søndag, saa kunde vi muligen træffes der. Vær nu inderligt hilset fra Din til Døden usigelige troe Ven.

Storuglen den 31. Jan. 1817

Ole Jonsen Storuglen."

Etterord:

Ole Jonsen Storuglen var 22 år gammel da han skrev dette brevet til sin 20-årige "hjertelskende kjere Pige" Magnil Olsdatter Solem. Av brevet å dømme var han ikke noen ønsket svigersønn i Solem. Der var de strengt haugiansk i sin livssyn mens Ole var litt av en hurragutt som 22 år senere måtte gå fra Storugla. Men gift ble de. Sitat fra kirkeboka 1817: " den 13. Juni anmeldte Ole Jonsen Storuglen sin Forlovelse med Pigen Magnil Oles Datter Solem i Nærværelse af Faderen Ole Biørnsen Solem og Fæstemandens Stedfader Peder Jonsen Storuglen som indestod for at intet fra nogens Side hindrede Ægteskabet Fuldbyrkelse og derfor kunde tillyses ." Første barnet ble født samme år, og med tiden fikk de 12 barn.

Fra Klæuboka er følgende hentet: " Ho (Magnil, red's. anm.) var ei brordotter av haugianaren Arnt Solem. Desse to (Storuglen og Solem, red. anm.) var representantar for to av dei gjævaste ætter i Klæbu. Bryllaupet deira vartt både vidspurt og tragisk. Det var slik fyll og gapkjøring at brura vart velta opp på veg til kjerka. Ho vart inntulla i eit laken og støtta av to menn framfor altaret. Som merke på at dei hørte til storfolket i bygda stod der på brurbordet to ølglass med gullkant og monogram av gull. (-----) Starten for desse to var alt anna enn bra, men vegen vidare og avslutninga vart verre. Ole var lei til å drikke og var kranglen i kjeften. Magnil hadde ord på seg å vere romhendt. Dei hadde i alt 12 bonn, men 3 døyde som små. I 1839 gjekk det ute med dei. Ole fekk ein tragisk død den 17. januar 1866. Han budde på Teigen hos sonen Ola. Han (Ole, red. anm.) hadde vore ein tur til Brøttem. På heimvegen vart han slått mest ihjel ved Grendstadbekken. Ole Hansen Grendstadbakk fant han der i 4-tida om morgonen. Ole vart ført til Haugan og operera der. Han hadde eit stor sår i tinningen efter ein fallekniv. Han levde til dagen etterpå. Alt han greidde seie var: "Fanteguten ha gjort det". (----) Da gamlefsjøset på Solem vartt reve, fann dei inni muren friarbrevet som Ole skrev til Magnil" (Dvs. ovenstående brev, (red.'s anm.)

(IF)

FØLGENE AV OLE NIELSEN BOSTAD'S FEILTRINN

Fra Tingbok nr.11 for Strinda og Selbo sorenskriverembede, fol. 412b

Aar 1768 den 25de Janv. er Retten Sadt paa LilleUglen til Alminderlig VinterTings Holdelse med Tiller og Klæboe Tinglaugs Almue; som blev betient med effterskrevne Eedsvorne Laugrættes Mænd; Navnelig Ole Stavlund, Peder Rønningen, Ole Giellien, Joen Telluen, Halvor Halset i Rolv Nessets Stæd, der formedelst Svaghed ej mødte. - Anders Ogstad, Anders Schietnen og Ole Schietnen. Overværende ved RetsKongl. Majts. Foged Sr. Mads Sørensen. (----)

Foged Sr. Mads Sørensen havde til dette Ting ved mundtlig Kald og Varsel ladet indstævne Ole Nielsen Bostad, og Pigen Karen NielsDatter Torven, for deris tilsammen begangne Leiermaal, der effter at lide Dom til Bøders Udredsel.

De Indstævnede mødte ikke, Hvorpaa StævneVidnerne, som har stævnet Mands Person; Hr. Ole Larsen Ølset, og Lensmanden Rasmus Tanum, samt som har Stævnet Pigen; Lensmanden og Ole Miduglen, fremstod, og under Eed afhiemlede Stævningens Lovlige Forkyndelse. Fogden paastod Forlæg for de indstævnede til næste Ting.

Eraktet:

Ole Nielsen Bostad og Karen NielsDatter Torven, gives Laugdag til næste Ting, at tilsvare den Sag, som imod dem for begangne Leiermaal ere paastævnet.

Ligesaa havde Fogden paa Justitius Veigne, og ved Mundtlig Stævnemaal til Doms Lidelse indkaldet bemeldte Ole Nielsen Bostad, for fortilig

SammenLeje med sin Hustrue Siri KnudsDatter NordsetSaugen. De indstævnede mødte ikke, Hvorfor Stævnemændene Lensmanden Rasmus Tanum og Ole Miduglen fremstod, og under Eed afhiemlede Stævningens lovlige Forkyndelse. - Fogden paastod Laugdag.

Eraktet:

Indstævnede Ole Nielsen Bostad og Qvinden Siri KnudsDatter NordsetSaugen, gives Laugdag til næste Ting, at tilsvare den Sag som mod denem for fortilig SammenLeje ere paastævnet. - Da nu det var saa Silde ud paa Aftenen, blev de øvrige Sage til Imorgen udsatt til Foretagelse.

(Lejermaal = samleie. Red's anm.)

Kilde: Statsarkivet.

Historielaget ønsker alle sine lesere
en God Jul og et Godt Nytt År

STIL SOM JOHANNE OVERVIK, F. 1914,
SKREV SOM 12-ÅRING

Jolekveld heime.

Jeg hadde lenge gått og venta etter at jola skulde komme. Dagen før jol er det mye å gjøre, for da må alt være istand til den store høitid kommer.

Endelig var joleaften kommet.

Da jeg stod op om morgenen og hadde drøkket kaffe, sa mor at jeg skulde pusses op forskjellige ting. Da jeg var ferdig med det, kom det telefonbud, at jeg skulde komme og hente et par sko hos Lars Tangsmo. Jeg skyndte mig så fort jeg kunde. Da jeg kom heim att, var klokka 3. Så bada jeg og pynta mig. Helga og jeg pynta joletreet. Ole satte op hornbandet til småfuglene, som lenge hadde venta på jolemat. Da klokka var 5, gikk jeg ut, for jeg visste at da ringte kirkeklokkene inn høitia. Jo, ganske riktig, da jeg kom

ut på trappa, holdt de på å ringe. Jeg
vart stående lenge og høre på den fine
klangen, for jeg syntes den var så vak-
ker. Da jeg kom inn, sa mor at jeg
skulde gå til Arnt Gundersen etter
posten. Straks var jeg ferdig til å starte
avsted. Da jeg kom dit, var det kommet
3 jolekort til mig, og endel til de andre hei-
me. Da jeg kom heim, var jolegrauten kom-
met på bordet, og etter grauten fikk vi
epler. Så gikk vi ikring joletreet og sang
jolesanger.

Da vi skulde se på klokka, var
den 11, og vi måtte til å legge oss. ♪

Renningen
skole år 1912.

DA KLÆBU NESTEN FIKK JERNBANE.....

Av Ingebjørg Forsberg.

I 1996 års "Historieblad" hadde Bjørn Hukkelås en interessant artikkel om Klæbu jernbanekomite's arbeid for å få jernbane til bygda. Dokumentasjonen hadde han fått av Kjellrun Overvik hvis far, Gunnar O. var en av pådriverne i denne saken. "Forhandlingsboken" som han etterlot seg, strakte seg fra 1915 og inn på 20-tallet og ga en enestående innblikk i en bit bygdehistorie som få kjenner til i dag.

"Jernbanekomiteens" plan var å få lagt en bane fra Trondhjem/Heimdal, gjennom Klæbu og videre til Selbu. Men dette prosjektet hadde startet langt tidligere, påpekte Bjørn Hukkelås, etter bl. a. å ha funnet et kart fra 1800-tallet med en stiplet jernbanelinje fra Heimdal, forbi Vassfjellet på Klæbusiden og til vestre enden av Selbusjøen. Han avsluttet sin artikkel med "P.S. John Lium, sønnesønn til Paul Lium (en av medlemmene i jernbanekomiteen. Red's anm.) forteller at hans far, Torbjørn (1890-1976), kunne huske at det ble foretatt befarings og oppstikking av en jernbanelinje i lia ovenfor Stavlund."

Dette var spennende saker. I noen notater som min far hadde etterlatt seg, fant jeg for kort tid siden jernbaneprosjektet nevnt. Så jeg begynte å lete. Og jo da; tanken på en jernbanelinje gjennom Klæbu var, som Bjørn nevnte, av gammel dato. Den må ha vært der før Størenbanen ble åpnet i 1864. For i Formandskabsprotokoll fra 1864 kan man lese: "Trondhjems Magistrat hænstiller til Klæbo Formandskab om at slutte sig til Trondhjems Kommunalbestyrelse om at indgaae til Hans Majestæd Kongen med underdanigst Ansøgning om at Trondhjem-Størenbanen forlægges med en Sidebane til Selbo. Beslutning: Endskjønt en stor del af Klæbo ikke vilde faa Nytte af en Sidebane som etter al Sansynlighed vil komme til at lægges fra Heimdal og over Klæbo paa væstre Side af Nidelven, som vil faa en Distance efter den først opstukne Linje gennem Klæbo, vil en dog, da der rimeligtvis ikke længer kan være noget Haab om det sidste, slutte sig til Trondhjems Kommunebestyrelse paa den af Hr. Magistraten antydede Maade."

Altså fantes det allerede da to alternative strekninger, hvorav det ene var mer tjenlig for Klæbu enn det andre. Men "da der rimeligtvis ikke

længer kan være noget Haab" om å få den, fikk man nøye seg med det nest beste.

Hvordan det ble arbeidet med denne saken i åra som fulgte under 1800-tallet, har jeg ikke lykkes få frem. Men sikkert finnes det mange dokumenter, skrivelser og vedtak om dette. Mitt innlegg her må derfor sees kun som et lite gløtt i vår bygds eldste jernbanehistorie.- Alt taler imidlertid for at det ble stor uenighet om hvor banen skulle legges. Fremfor alt synes selbyggene å ha vært skeptiske til ønskene fra Klæbu. De ville ha toglinja lagt fra Hell eller Jonsvatnet og videre over skogen, mens Flå til synes var fornøyd med at banen til Brøttem skulle ha en sidelinje fra Hyttefossen og til Lundamo.

Neste vedtak jeg har funnet er: "Den 18. juli 1908 fattet Klæbu Formannskap følgende vedtak: Enstemmig besluttet å henstille til Trondhjems kommune, Selbu, Strinda, Tiller og Flaa om en samlet optreden i kravet om å få Dovrebanen overført til Neadalføret, idet en går ut fra at alternativet tyder på gunstigere stigningsforhold, kortere linjelengde, sikrere i forsvarsøyemed og større trafikk enn Størenbanen."

Undersøkelser om tertiærbanens strekning var forlenget avklart fra Klæbu's side og saken oversendt Stortinget da saken på nytt kom opp i Formannsskapet i 1909: "Spørsmålet; Dovrebanens henlæggelse over Klæbu, - tilbake sendt fra stortingsmand Fjermstad, som var anmodet om at vike for sakens fremme. 4 bilage vedligger. Enstemmig beslutning: Idet saken; Dovrebanens henlæggels over Klæbu hermed oversendes Hr. Trondhjems magistrat, skal man tillade sig at bemerke følgende: Man slutter sig i et og alt til, hvad en indsænder i Trondhjems

adresseavis for 10. september 1908 anførte med hensyn til spørgsmålet om Dovrebanens henlægning over Klæbu. Foruden de i nævnte inserat antyde fordele, har man tænkt sig muligheden av, at saken for T.hjems kommune må være av stor betydning i mange retninger, hvorfor man håper, at bystyret vil gi saken sin anbefaling. Selve forundersøkelsen bør søkes fremmet allerede dette års ettersommer. Man antar, at arbeidet hermed ikke vil ta så svært lang tid; for fra T.hjem til Hyttefossen foreligger jo undersøkelse av nokså ny dato i anledning tertiærbanespørsmålet T.hjem - Selbusjøen.

Tænkes kan det, at den såkaldte "Jonsvandslinje" må undersøkes på nyt fra Søndre Lysklæth til Hyttefossen, da tertiærbanelinjen på denne strækning blev lagt ned til Nidelven med bro ved gården Moen, hvorved der fremkom en nokså stram stigning på begge sider av elven.

Den såkaldte "elvelinje" med bro ved gården Krokum kræver helt ny undersøkelse, da denne linje må som den korteste og den, der rammer distriktet bedst, absolutt undersøkes."

Dermed må John Lium sies å ha fått skriftlig bekræftelse på sin fars beretning om befarng og oppstikning av jernbanelinje ovenfor Stavlund noen gang rundt 1900-tallet.

Men hvorfor ble det ingen jernbanelinje til Klæbu? Var det uenigheten med selbyggene, pengemangelen eller automobilen som til sist satte punktum for de storslåtte planene som våre forfedre stred med fra 1864 og i 60 år fremover?

Kilder: Klæbu Formannskapsprotokoller.

BERETNING OM KLÆBU FOLKESKOLE 1901-05

Beretning om Klæbu folkeskole for aarene 1901—1905 incl.

I. Skolestyret.

Aar	Formand
1901	Gaardbruger Ludv. Lysklæth.
1902	Sogneprest J. Værnes.
1903	— J. Værnes.
1904	— J. Værnes.
1905	Gaardbruger Ludv. Forseth.

II. Lærerpersonele og lønninger.

Navn	Naar fædt	Uddannelse	Naar anst. i skolen, første og sidste skolekommune		Fæst eller paa trykplads	Løn og kostpenge	Aarlig løn		Småst. løn
			Naar anst. i skolen, første skolekommune	Naar anst. i skolen, sidste skolekommune			Almindelig	Altsammen	
O. Svean	1841	Klæbu sem.	1861	1863	Fæst 30	498	400	80	928 kr.
O. Aune	1864	Do.	1887	1887	do. 30	498	400	—	898
A. Hålen	1880	Levanger do.	1903	1903	Oplys. 24	498	—	—	498
J. Furan	1879	Elvrum do.	1899	1903	Fæst 30	498	—	—	498
G. Overvik	1883	Levanger do.	1903	1903	do. 30	498	—	—	498
O. Roldalsh	1881	do.	1904	1904	Oplys. 24	396 kr.	—	—	396

Ann. A. Hålen søgte sig over i en anden skolekommune høsten 1904; i hans post anstattes O. Roldalsh. — J. Furan søgte sig over i en anden skolekommune høsten 1903; hans post blev besat med G. Overvik.

III. Elevantallet.

Skole	1901		1902		1903		1904		1905		
	Gutter	Piger	Gutter	Piger	Gutter	Piger	Gutter	Piger	Gutter	Piger	
Forseths skole	22	6	28	19	10	29	20	10	30	20	15
Slettens	22	23	45	29	17	43	28	17	45	26	17
Sjøværdens	8	18	21	10	13	23	11	10	21	14	8
Reinungens	17	0	22	17	10	27	16	9	25	17	12
	66	52	124	72	50	122	75	46	121	77	52
	66	52	124	72	50	122	75	46	121	77	52

Ann. I en grund af Spens kreds, Hyttefossen, har der fra høsten 1903 været en privatskole, som har arbeidet efter den i kommunen gældende skoleplan. Elevantallet var i 1903 ialt 21 (7 gutter, 14 piger) og i 1904—05 19 (6 gutter, 13 piger). Skolen fæller for begge skoleklasser. Som lærer har fungeret A. Iseløth i 1903 (Elvrumms sem.) og i 1904—05 Ole Klæboer (Levanger sem.) Skoledag: 12 uger aarlig. Skolestyret har fundet denne skoles arbejde tilfredsstillende.

IV. Skolesogning og forsømmelser.

Skole	1901		1902		1903		1904		1905	
	Aantal skolebørn	Aantal forsvundne	Aantal skolebørn	Aantal forsvundne	Aantal skolebørn	Aantal forsvundne	Aantal skolebørn	Aantal forsvundne	Aantal skolebørn	Aantal forsvundne
Forseths	46	2501	128	71	283	112	70	271	143	8
Slettens	8	0	27	1	147	104	47	29	8	145
Sjøværdens	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Reinungens	24	141	14	14	288	107	12	220	156	11
	93	242	168	101	533	238	132	440	322	138

V. Undervisning og lærebøger.

a. Tidsfordelingstabell.

Fag	1ste afl. pr. uge	2den afl. pr. uge
Kristendomsundervisning	3 1/2 timer	3 timer
Norsk, skr. & mndl.	2	4
Regning	2	3
Geografi	1	1
Historie	1 1/2	1
Naturkundskab	1	1
Skrivning	2 timer	1 1/2
Sang	1	1
Fløisværelse	1	1
Tegning	1	1
Gymnastik	1	1
	15 timer	18 timer

b. Lærebøger.

1. I kristendomsundervisning: Klavens's forkl.; Florrihts og Vagts bibelhistorier.
2. „ norsk: Rølsens læsebog; Nylikkens grammatik.
3. „ regning: Nicolaisens regnebøger.
4. „ geografi: Horn's lærebog for folkeskolen.
5. „ historie: Jensen's norgeshistorie.
6. „ naturkundskab: Berg & Lindens lærebog.
7. „ skrivning: Heike & Danielsen's skrivbøger.
8. „ sang: Sep's visebog; Landskads salmebog.
9. „ tegning: Beyer's tegnbog for folkeskolen.

VI. Skolebygninger.

Skolebygningerne er 4 i antal og tilhører kommunen. De er alle i god stand. I to af dem er der foruden et skoleværelse ogsaa familiebolig paa 2 værelser og kjøkken; i de øvrige to foruden skoleværelset kun et et hødt afværelsesværelse for læreren.

Takk til Klara Eidstu som bidrar med ovenstående dokument.

Hushveret Familieblad.

Nr. 5.

Den 19de Oktober 1918.

33te Aarg.

Bladet kostet kr. 2,50/kvartal mens løssalgspriisen var 20 øre.

UBEHAGELIGE ÆKTEMÆNDSTYPER

Han forudsætter som noget selvfølgeligt, at hans Hustru skal staa paa Pinde for ham baade tidligt og sent, opvarte ham og først af alt tage alle mulige Hensyn til hans Bekvemmelighed. Han betragter det som givet, at han serveres først, selv om f. Eks. hans Svigerforældre er tilstede, og han optager det som en personlig Fornærmelse, om der ved Valget af Retterne er taget Hensyn til nogen andens Smag end netop hans.

Er han borte fra Hjemmet, mener han, at det er overflødigt at gjøre det mindste Regnskab for, hvorledes han har anvendt sin Tid, eller hvem han har været sammen med; kommer han Hjem planter han sig i den bedste Stol og venter at hans Hustru bringer ham Hjemmeskoene, som hun, hvis det er koldt, helst maa have varmet lidt foran Kakkellovnen; det er heller ikke udelukket, at hun, uden Hensyn til sine Hænder, sit rene Pynteforklæde eller træt Rygg kan blive betroet at trække de skidne, vaade Støvler af sin Herre.

Storvask, Ugerengøring eller Hustruens nervøse Hodepine vil ikke et Sekund faa hans Spilleparti til at vakle, hvis det nu passer ham at have det netop den Aften; derimod vilde en blid Henstilling fra Fruen om f. Eks. at reise bort et Par Dage alene, blive mødt med en saa maalløs Stirren og saadan Forfærdelse over at nogen Kone kan tænke sig noget saa hensynsløst og egoistisk som at forlade sin Mand bare en eneste Dag, at hun vil forekomme sig selv som et hjerteløst Uhyre, - og ydmykt bede Tyrannen om Tilgivelse for sin Ubetænksomhed.

DEN OVERLEGNE

Hans Opskattelse af Kvinden er mindst 50 Aar tilbage i Tiden og noget i Smag med det gamle «Jeg tror sannerlig Kokkehovedet taler!» Ikke for alt i Verden vilde jeg være den Herres Kone, undtagen da at belære ham om at Tiden ikke har staaet stille og Kvinden heller ikke. Den Maade han har med optrukne Øienbryn at overhøre sin Kones Berættninger, hvis det netop ikke passer ham, kan bringe ens Blod i Kog, især da bemeldte Kone som Regel aldeles ikke er dummere end Herren selv, skjønt - at hun har taget ham, taler ganske visst ikke til sundt Fornuft for hendes Begavelse. Kvinder er for ham enten Børn eller Arbeidsmaskiner, alt efter som hans Humør staar, de fødte Væsener skal mores, pyntes, kjæles for o.l. naar Pashaen er i godt Lune, er han grættent, har de blot at sørge for at alt gaar som det skal. Tale med en Kvinde, kan han selvfølgelig ikke udover det rene Pjant, disse ulykkelige Væsener mangler jo ganske den logiske Sans, der er Mandens Styrke, et Thema han nyder at variere, naar nogen at hans Venner eller Konens Slægt er tilstede for slet ikke at Børnene, af hvilke Gutterne fra Smaa oplæres til at se ned paa baade Moder og Søstre; de er da vel «Mandfolk».

DEN GJERRIGE

Som Regel tjener han gode Penge, sparer intet paa sig selv og har heller ikke noget imod at vise sig flot endten ude af Huset eller ved Selskabelighed i Hjemmet, blot der er nogen som ser, at hans Penge gives ud. Der er heller intet i Veien for, at han kan give Konen et Smykke, Sølvtoi til Bufetten eller en Silkekjole til Jul eller Fødselsdag - sligt spørges jo i Omgangskredsen - mens hun vilde være jublende glad for blot 20 kr. kontant til Nødvendighedsartiker. Hun faar ganske visst de nødvendige Husholdningspenge,

men hvorledes? Med grim og Beskyldninger for Ødselhed over hver Seddel, og be hende, om at hun gjør Regnskab for hver eneste øre! Scener og Taarer, naar Børnene skal have Støvlene saalet, eller hun selv et Par stakkels Handsker, Orkanen naar det dreier sig om større Ting som Kaabe eller en ny Hat. Selvfølgelig skal Børnene - for Hønnørens Skyld - gaa i fine Skoler og paa Danseskole, men de dermed følgende Udgifter til Bøger og Materiale, Sko og fint Tøi, betragtes som Plyndring og udsøkt Ondskabsfuldhed.

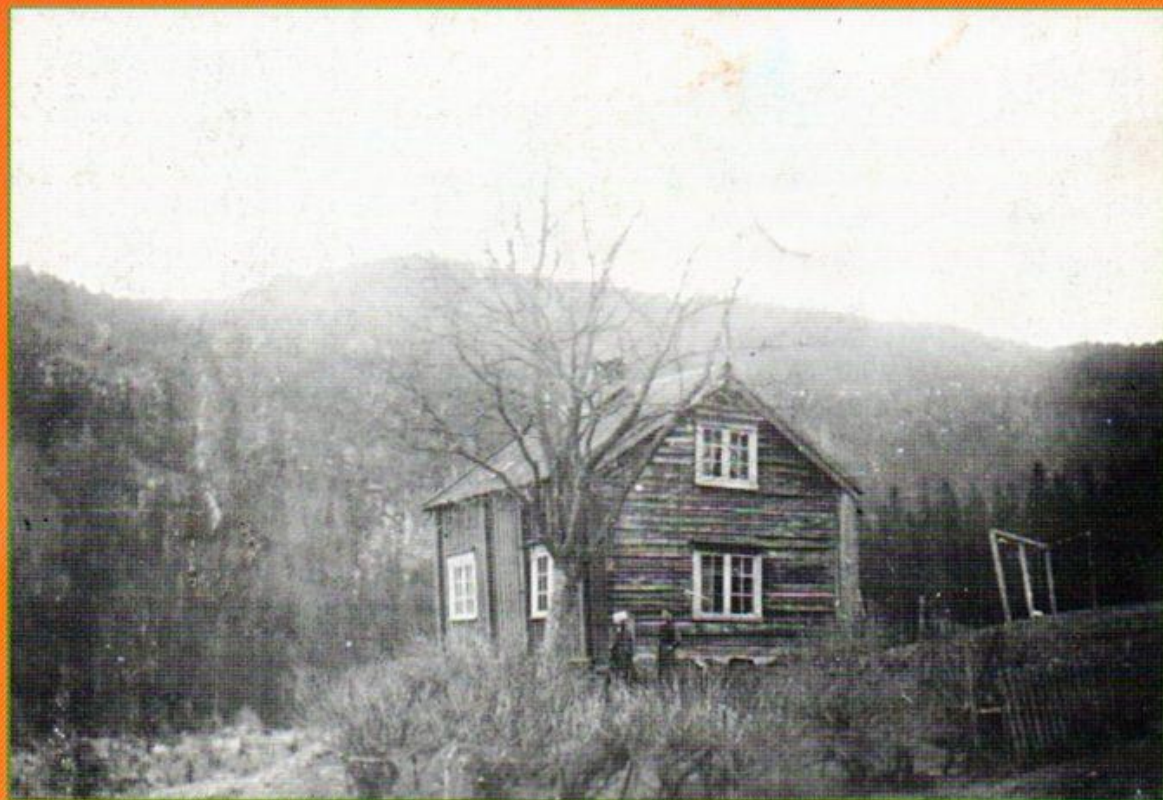

Fra Klæbo Sogn's Kirkebog:

FORLOVELSER/ÆGTEVIELSER:

- Aar 1799 Ole Olsen Giellien anmeldte den 17. September sin Forlovelse med Pigen Ane EricksDatter Præstegaarden. For at intet lovstridigg hindrede deris Ægteskabs Fuldbyrdelse, indstaae Hans LilleUglen som var nærværende. Copulation bestæmt til 20. Trinit.
- Aar 1805 Ingebrigt Pedersen Storvolden anmeldte den 12. Maj sin Forlovelse med Enken Karen PedersDatter Tellugen i Nærværelse af Joen Giellien. Forinden Ægteskabets Fuldbyrdelse, andskaffes Rigtighed for at Enkens Skifte er afgjort.
- Aar 1807 den 30. Maj forlangte Soldat Ole Thoresen Tiller, engageret ved det Røraaiske Bergverk, Tillysning om hans Forlovelse med Pigen Marit SivertsDatter Huusbye.
- Aar 1810 den 13. Maj anmeldte Soldat Ole Joensen Ulseth sin Forlovelse med Pigen Solloug OlsDatter Hougom i hans Faders Nærværelse. BryllupsDagen bestemte man til St. HansDagen den Dom. 1p. Trin. 24. Juni.
- Aar 1822 den 8. Maj anmeldte Ungkarl Ole Arentsen Storuglen, 30 Aar gl., nu i Tieneste paa Gaarden Moen, sin Forlovelse med Pigen Malena ArentsDatter Ejdstuetrøen, 26 Aar gl., tiener ogsaa paa Moen. Har været i 13 Aar. Altsaa begge paa nysbemældte Gaard. Forlovere vare Lars Larsen Tulluan og Brudens Fader Arent Ejdstuetrøen.

*Stuebygningen på småbruket Borgen (Borja) slik den så ut omkring 1930.
Ved stueveggen står Jonetta, f. 1883 og sønnen Johannes, f. 1915.*

ÅRSMØTE 2002

Klæbusthistorielag avholder sitt årsmøte
den 13. mars klokka 19.00 i Klovenstua.
Vanlige årsmøtesaker.